

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ—ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ—ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΝΟΜΙΣΜΑ.

Ἡ νομισματικὴ τῆς Ἑλλάδος δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς τρεῖς περιόδους. Ἡ μὲν πρώτη περιλαμβάνει τοὺς μεγάλους τῆς ἀρχαιότητος χρόνους, ἐν οἷς καὶ ἡ κλασικὴ ἡμῶν ἐποχὴ. Ἡ δὲ δευτέρα τοὺς Βυζαντινοὺς τοῦ Ἑλληνισμοῦ χρόνους ἀπὸ τοῦ Ἡρακλείου (640—640 μ. Χ.), ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀπαντῶνται τὰ πρῶτα χάλκινα νομίσματα φέροντα τὴν ἐπιγραφὴν «ἐν τούτῳ νίκᾳ», καὶ τοῦ Κωνσταντίνου Ε' (δευτέρου εἰκονομάχου βασιλέως, Κοπρώνυμου ὑπὸ τῶν εἰκονολατρῶν ἐπονομασθέντος, 744—775 μ. Χ.), ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐχαράχθησαν τὰ πρῶτα χρυσὰ νομίσματα φέροντα Ἑλληνικὴν ἐπιγραφὴν τῶν ὀνομάτων τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ τίτλου αὐτῶν «Δεσπότης». Ἡ δὲ τρίτη ἐποχὴ ἀρχεται ἀπὸ τῆς 30 Ἰουλίου 1829, ἡμέρας ἀξιομνημονεύτου, καθ' ἣν μετὰ μακροῦς δουλείας αἰῶνας ἢ ἐν Ἀργεῖ Δ' τῶν Ἑλλήνων συνέλευσις, πλήρης ἐνθουσιασμοῦ, «εἰς τὴν πρώτην θέαν ἐθνικοῦ νομίσματος ἐξέφρασε τὴν ἀγαλλίασιν τῆς ἀνευφημοῦσα «Ζήτω ἢ Ἑλλάς» (ἴδ. Πρακτικά, Συλλογῆς Α. Μάμουκα τόμ. 11 σελ. 94). «Ἡ πρώτη θέα ἐθνικοῦ νομίσματος, ἔγραφεν αὐθημερόν ὁ πρόεδρος τῆς ἐθνοσυνελεύσεως πρὸς τὸν Κυβερνήτην (αὐτ. σελ. 785), ἐκίνησε συγχρόνως εἰς ὅλους τοὺς ἀντιπροσώπους τὴν ἀγαλλίασιν, τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ κινήσῃ τὸ μέγιστον καὶ λαμπρότερον δεῖγμα τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς τοῦ ἔθνους ἐπανορθώσεως».

Ἡ νεωτέρα νομισματικὴ ἡμῶν περίοδος, περὶ τῆς ὁποίας καὶ πρόκειται νῦν ἰδίως, ἀνέπτυξε τρία διάφορα συστήματα,

τὸ τοῦ 1829, τοῦ 1833 καὶ τοῦ 1867. Κατὰ τὸ πρῶτον μὲν σύστημα ὁ ἀργυρος ἀπετέλει τὴν νομισματικὴν τοῦ Κράτους μονάδα, ἣτις ἦτο ὁ Φοίνιξ, αἴσος (ἄρθρον 2 τοῦ Ζ' ψηφίσματος) κατὰ τὸ βᾶρος μὲ ἑκατὸν σ π υ ρ ί α, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ $\frac{1}{10}$ εἶναι ἐκ χαλκοῦ», ὑποδιαιρουμένης τῆς ἀξίας αὐτοῦ εἰς 60 λεπτά. Τὸ ἥμισυ τοῦ Φοίνικος ἀπετέλει ἰδιαίτερον νόμισμα, καθὼς καὶ τὸ πενταπλάσιόν του (5 Φοίνικες) τὴν Αἰγίδα, ὡς καὶ τὸ ἥμισυ ταύτης ($2\frac{1}{2}$ Φοίν.). Ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ χρυσὸς εἰς ἐπικουρίαν, διότι ἐξ αὐτοῦ ἦ Ἄ θ η ν ᾱ (20 Φοίν.) καὶ τὸ ἥμισυ ταύτης (10 Φοίν.). Κυρίως δὲ ἀπέβλεψαν εἰς τὸν χαλκόν, ἐξ οὗ κατεσκευάσθη μονόλεπτον (βᾶρος 60 σ π υ ρ ί α), δίλεπτον, πεντάλεπτον (πεντάριον) καὶ κατόπιν δεκάλεπτον καὶ εικοσάλεπτον. Ἡ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἀφθονία τῶν ἀχρήστων ὀρειχαλκίνων κανονίων ἐγέννα πολλὰς ἐλπίδας νομισματικῆς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας. Ἡδὴ ἐκ Παρισίων ὁ Saint Croix προσεφέρετο ἵνα κατασκευάσῃ τὰ χάλκινα νομίσματα τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας δι' ἀνταλλαγῆς ὀρειχαλκίνων κανονίων. Ἐπροτιμήθη ὁμοῦς ἡ Ἰδρυσις Ἑθνικοῦ Νομισματοκοπέου, τοῦ ὁποίου τὰς μηχανὰς ἐχορήγησεν ἡ Μελίτη, εἶδε τὸ πρῶτον κινουμένης ἡ Αἴγινα, μετήγαγε δὲ κατόπιν ἡ βασιλεία τοῦ Ὁθωνος ἐν Ἀθήναις, ἵνα ἐπὶ τῶν ἐρειπίων αὐτῶν ἡ νεωτάτη ἐποχὴ ἀνεγείρῃ τὸ νῦν ὑπάρχον κατάστημα τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν.—Ὅσον ἀφορᾷ τὴν γονιμότητα τοῦ πρώτου νομισματικοῦ ἡμῶν συστήματος, εἰς ἀργυροὺς μὲν φοίνικας ὑπολογίζεται περὶ τὰς 12 000, εἰς χάλκινα δὲ νομίσματα ἀπετέλεσαν ἀληθῆ ἐν τῷ τόπῳ πλημμύραν. Ἐν γένει ὁ Φοίνιξ περιεῖχεν ἐσωτερικὴν ἀξίαν μικροτέραν τῆς ὀνομαστικῆς. Ἐπειδὴ δὲ ὁ σκοπὸς ἦτο, ἵνα 6 Φοίνικες ἀντιστοιχῶσι πρὸς 1 Ἰσπανικὸν δίστηλον, κατόπιν ἀπεδείχθη ὅτι ἐπὶ τῆς ἀναλογίας ταύτης ὁ Φοίνιξ καθυστέρει 7 τοῖς %.

Τὸ δεύτερον δὲ σύστημα, καθιερωθὲν διὰ τοῦ νόμου τῆς 8 Φεβρουαρίου 1833, παραδέχεται ἐπίσης (ἄρθρ. 4) τὸν ἀργυρον ὡς νομισματικὴν τοῦ Κράτους βᾶσιν, ἐξ ἧς ἀπετελέσθη ἡ μονὰς τῆς Δ ρ α χ μ ῆ ς, ἕση κατὰ τὸ βᾶρος πρὸς

4 777 γραμμᾶς, περιέχουσα 9 μόρια καθαροῦ ἀργύρου καὶ 1 μόριον χαλκοῦ καὶ ὑποδιαιρουμένη κατ' ἀξίαν εἰς 100 λεπτά. Τὸ $\frac{1}{2}$ καὶ τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς δραχμῆς ἀπετέλεσαν ἰδιαίτερα νομίσματα, ὡς καὶ τὸ πενταπλάσιον αὐτῆς (5 δρ.). Ὅπως δὲ καὶ ἐν τῷ προηγουμένῳ συστήματι οὕτω καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ δὲν ἐλησμονήθη ἡ ἐπικουρία τοῦ χρυσοῦ, διότι ὠρίσθησαν ἐξ αὐτοῦ νομίσματα 20δραχμα (βάρους 5 776 γραμμῶν) καὶ 40δραχμα (11 553 γραμμ.) ἐπὶ τῇ αὐτῇ καὶ κατὰ τὸν ἀργυρον ἀναμίξει, 9 μόρια καθαροῦ χρυσοῦ καὶ 1 μόριον χαλκοῦ. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ χάλκινα νομίσματα (λεπτὸν, δίλεπτον, πεντάλεπτον καὶ δεκάλεπτον), τὸ σύστημα τοῦτο ἐξηκρίβωσεν διὰ τῆς ἐπιθυμητῆς σαφηνείας τὴν ὅλως συμπληρωματικὴν αὐτῶν ἀποστολὴν, διότι οἱ λαμβάνοντες χρήματα δὲν ὑποχρεοῦνται νὰ δέχωνται πλεον τῶν 2 τοῖς % εἰς χαλκόν.

Ἄλλ' ἔπρεπε νὰ ληφθῇ πρόνοια καὶ περὶ τῶν προηγουμένων ἐθνικῶν νομισμάτων, ὡς καὶ περὶ τῶν παντὸς εἶδους κυκλοφορούντων ξένων, τὰ ὅποια, ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τῆς διατιμήσεως τῆς 8 Φεβρουαρίου 1833, ἀνῆρχοντο εἰς 45 εἶδη. Τοιοῦτοτρόπως ὁ μὲν Φοίνιξ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας καὶ τὰ χάλκινα ταύτης νομίσματα ἐτέθησαν ἐκτὸς κυκλοφορίας, δυναμένων τῶν κατόχων αὐτῶν νὰ ἀνταλλάττωσιν πρὸς τὸ ἐθνικὸν ταμεῖον 100 φοίνικας ἀντὶ 93 νέων δραχμῶν καὶ 5 παλαιὰ λεπτά ἀντὶ 4 νέων. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὰ ξένα νομίσματα, διηρέθησαν ταῦτα εἰς τρεῖς κατηγορίας· τὰ μὲν χάλκινα ἀπηγορεύθησαν ἐντελῶς· τῶν δὲ λοιπῶν ἐθεωρήθη ἀνεκτὴ ἡ κυκλοφορία, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἰς μόνον τὰ ἐπόμενα ἠνεώχθησαν αἱ θύραι τῶν ἐθνικῶν ταμείων κατὰ τὴν ἐξῆς διατίμησιν· Γαλλικὸν φράγκον=δρ. $4\frac{1}{100}$, 5φραγκον=δρ. $5\frac{5}{100}$, 20φραγκον=δρ. 22 $\frac{3}{100}$, 40φραγκον=δρ. 44 $\frac{6}{100}$.—Ἰσπανικὸν δίστηλον=δρ. 6.—Γερμανικὸν τάλληρον=δρ. $5\frac{7}{100}$, εικοσάριον (Zwanziger)=λεπ. 95.—Αὐστριακὸν σφερίνιον=δρ. 38 $\frac{8}{100}$, τὸ ἥμισυ αὐτοῦ=δρ. 19 $\frac{4}{100}$.—Αὐστριακὸν καὶ Βαβαρικὸν φλωρίον=δρ. 13 $\frac{6}{100}$.—Ὀλλανδικὸν φλωρίον=δρ. 13.

Ἡ ἐν τοῖς ἐθνικοῖς ταμείοις προτίμησις αὕτη μεταξύ τῶν ξένων νομισμάτων ἐπέφερε βαθμηδὸν τὴν ἀπομάκρυνσιν τινῶν ἐκ τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ συγχρόνως ἀπεδείχθη καὶ σφόδρα ἐλαστικὴ, διότι κατὰ τὰς περιστάσεις ἡ ταμιακὴ περιφέρεια τῶν ξένων νομισμάτων ἔλαβε διαφόρους ἀναπτύξεις. Τοιοῦτοτρόπως τῷ μὲν 1835 ἐπολιτογραφήθη τὸ Ἀγγλικὸν σελίνιον (\equiv δρ. $1 \frac{3}{100}$), μετὰ τοῦ πενταπλοῦ καὶ τοῦ ἡμίσεως τούτου, τῷ δὲ 1840 τὰ τάλληρα τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῷ 1844 τὰ τάλληρα τῆς Νεαπόλεως. Μέχρις αὐτῶν τῶν Τουρκικῶν νομισμάτων, τῶν ὁποίων ἡ κυκλοφορία ἀπηγορεύετο ἐπὶ ποινῇ κατὰ τὸν Αὐγούστου 1833, ὁ νόμος τῆς 4 Ἰαννουαρίου 1856 δὲν ἐδίστασε νὰ ἀποταθῇ, ἐπιτρέψας τὴν ἐν τοῖς ἐθνικοῖς ταμείοις παραδοχὴν τῶν μετὰ τὸ Ὀθωμανικὸν ἔτος 1255 ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκτυπωθέντων ἀργυρῶν ταλλήρων (20 γροσίων), χρυσοῦ φλωρίου (400 γροσ.) καὶ τοῦ ἡμίσεως τούτου (50 γροσ.) εἰς τιμὴν, τῆς ὁποίας τὸν ἐκάστοτε προσδιορισμὸν ἀφήκεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Ἰδιαιτέρα μνεῖα ὀφείλεται εἰς τὰ χρυσὰ νομίσματα τῆς Ἀγγλίας, τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Πορτογαλλίας. Ἐὰν μεταξύ αὐτῶν ἐπεκράτησεν ἡ Ἀγγλικὴ λίρα, ἀμφιβάλλω πολὺ ἂν τὰ ταμεία τοῦ Κράτους ἤκουσαν ποτὲ διαρκῆ τὸν ἦχον τῆς Πορτογαλλικῆς ὀπίας (\equiv δρ. $100 \frac{1}{2}$) καὶ τοῦ Ἰσπανικοῦ τετραπλοῦ (\equiv δρ. $92 \frac{6}{100}$).

Ἡ εἰσαγωγὴ αὕτη τῶν ξένων νομισμάτων ἔχει δύο σπουδαιότητας οἰκονομικὰς ἐπόψεις. Ἀφ' ἑνὸς ἦτο ἀναπύφευκτος εἰς τὴν νομισματικὴν τοῦ ἔθνους οἰκονομίαν· διότι, δοθέντος ἅπαξ ὅτι διὰ τινὰ λόγον οἰονδήποτε δὲν ἠδύνατο ἡ Ἑλλὰς νὰ ἔχῃ ἀνάλογον πρὸς τὰς βιομηχανικὰς καὶ ἐμπορικὰς αὐτῆς ἀνάγκας ἰθαγενὲς νόμισμα, ἔπρεπε νὰ ἀποταθῇ εἰς ἀλλοεθνῆς. Τὸ νόμισμα εἶναι ὅπως ἡ ὁδὸς, ἀγωγὸς τοῦτέστι τῶν ἐφοδίων τῆς ζωῆς μεταξύ τῶν πληθυσμῶν, ὅπως ἐκείνη μεταξύ τῶν τόπων. Ὄταν δὲ λαὸς τις δὲν δύναται νὰ κατασκευάσῃ αὐτὸς τοιαύτας ὁδοὺς, οὐδεὶς δύναται νὰ τὸν κατακρίνῃ, διότι ἀποτείνεται εἰς ξένους κεφαλαιούχους.

Ἡ φρόνησις οὕτως ἀπήτει ἵνα ἀποταθῇ ἡ Ἑλλὰς μᾶλλον πρὸς τὸ νόμισμα τοῦ ἔθνους ἐκείνου, μεθ' οὗ συνεδέετο πλειότερον ἐμπορικῶς καὶ βιομηχανικῶς, παρὰ νὰ καταστήσῃ τὴν ἐργατικὴν ἑαυτῆς περιφέρειαν παλαιστραν τῶν νομισμάτων ὅλου τοῦ κόσμου. Ἐντούτοις ὑπῆρχε καὶ ὑπερτέρα ἐτι φρόνησις. Πῶς! Τόσα ἑκατομμύρια, δι' ὧν ἐπροικίσθη, οὕτως εἰπεῖν, ἡ πρώτη Βασιλεία τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσωσιν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰς ἀνάλογόν τινα πρὸς τὴν ἐποχὴν νομισματικὴν τοῦ τόπου ἀποκατάστασιν;

Ἡ ἑτέρα ἐποψὶς τῆς παρ' ἡμῖν εἰσαγωγῆς τῶν ξένων νομισμάτων περιλαμβάνει τὰς κακὰς αὐτῆς συνεπείας. Βεβαίως τὸ δεινότερον ἐλάττωμα δὲν ὑπῆρξεν ὁ παραλληλισμὸς αὐτῶν πρὸς τὴν ἡμετέραν δραχμὴν κατὰ τὴν βᾶσιν τῆς ἀρχικῆς διατιμῆσεως τῶν ἐκδουσῶν αὐτὰ ἐπικρατειῶν. Ἀφοῦ ὁ τόπος εἶχε ἀνάγκην ξένων νομισμάτων, δὲν ἠδύνατο νὰ προμηθευθῇ τοιαῦτα, ὑπολογίζων αὐτὰ ὡς ὄγκους ἀπλοῦς πολυτίμων μετάλλων, ἀφαιρουμένης τοῦτέστι τῆς ἀξίας τοῦ χαλκίνου μίγματος καὶ τῆς δαπάνης τῆς νομισματοποιίας. Τοιοῦτοτρόπως τὸ Γαλλικὸν π. γ. φράγκον, ἀνταλασσόμενον ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος πρὸς πραγματείας ἀνταξίας δραχμῆς $1 \frac{1}{100}$, οὐδένα λόγον εἶχε νὰ διαβῇ τὰ Ἑλληνικὰ ὄρια, ὅπως ἀνταλλαχθῇ πρὸς πραγματείας μικροτέρας ἀξίας.

Ἐν τούτοις ἡ ἀπρόσεκτος κυκλοφορία παντὸς εἶδους νομίσματος, συνδυασθεῖσα πρὸς τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα, ἐπέφερε τὸ ἐξῆς ἀποτέλεσμα. Εἰς ὀλίγον διάστημα χρόνου τὸ πλεῖστον τῶν ἡμετέρων νομισμάτων, νέων ἐτι καὶ πρὸς πολλὰ ξένα νομίσματα ἐσωτερικῶς τιμιωτέρων, ἀντηλλάχθη πρὸς ἀλλότρια νομίσματα, τὰ ὁποῖα ἐκ πολλοῦ ἤδη χρόνου κατέστησαν κύρια τῆς Ἑλληνικῆς ἀγορᾶς. Τοιοῦτοτρόπως συνέβη, ὥστε ὅπως ὁ Φοίνιξ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, οὕτω καὶ ἡ Δραχμὴ τῆς Ἑλληνικῆς Βασιλείας μετετράπη ἐν τῇ πρακτικῇ τῆς συναλλαγῆς ἀπὸ πραγματικοῦ νομίσματος εἰς ἰδανικόν. Αἱ συμφωνίαι συνωμολογοῦντο εἰς

δραχμὰς καὶ ἐξετελοῦντο εἰς Γερμανικά, Γαλλικά ἢ Τουρκικά τάλληρα, μέχρις οὗ, ὠφελουμένη ἐκ διαφορῶν κατ'αὐτὰ περιστάσεων καὶ ἐκ τῆς ἐντάσεως τῆς παραγωγῆς ἢ τραπεζικῆ κυκλοφορίας, παρεισήγαγεν εἰς γενναίας δόσεις τὸ ἑαυτῆς γραμμάτιον, τὸ ὁποῖον διατελεῖ ἤδη ἐν ταῖς πρώταις τάξεσι τῆς ἐθνικῆς συναλλαγῆς.

Μένει λοιπὸν πάντοτε ἐνδιαφέρον ζήτημα ἡ ποσότης τῶν πολυτίμων μετάλλων, ἧτις ὑπὸ τὸν τύπον τοῦ νομίσματος κυκλοφορεῖ νῦν ἐν Ἑλλάδι. Ἐὰν ὑποθέσωμεν κατὰ τὸν Adam Smith, ὅτι τὸ τριακοστὸν τοῦ ἐνιαυσίου τῆς Ἑλλάδος γενικοῦ εἰσοδήματος πρέπει ἀναγκαίως νὰ εἶναι εἰς νόμισμα, ἕκαστος δύναται νὰ φαντασθῇ τὴν ἔκτασιν τῆς ἐθνικῆς ζημίας, ἅμα, ἐνεργουμένης γενικῆς ἐκκαθαρίσεως τῆς νομισματικῆς τοῦ τόπου περιουσίας, ἀπεδεικνύετο, ὅτι τὸ τριακοστὸν τοῦτο ὀνοματικῶς κατέβαινε πραγματικῶς εἰς τὸ εἰκοστὸν περίπου πέμπτον. Καὶ τῷ ὄντι ἡ εἰκασία αὕτη δὲν εἶναι ὑπερβολικῆ, διότι ἀρκεῖ νὰ λάβῃ τις ὑπ'ὄψιν τὴν τετριμμένην κατάστασιν τῶν πλείστων τῆς Αὐστρίας καὶ Γερμανίας νομισμάτων καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ποιότητα αὐτῶν τε καὶ τῶν ἀπὸ Τουρκίας καὶ Νεαπόλεως. Ἐν τούτοις ὁ William Petty ὑπολογίζει περισσότερον ἔτι τὸ ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ νόμισμα, ἀνατιθέτων αὐτὸ εἰς τὸ δέκατον τοῦ ἐνιαυσίου τῆς χώρας εἰσοδήματος. Εἰς τοιαύτην περίπτωσιν ἡ ἐθνικὴ ζημία εἶναι κατὰ πολὺ ἀνωτέρα τῆς ἤδη ἐκτεθείσης ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἔξωθεν ἐξηχρειωμένων νομισματικῶν εἰσβολῶν.

Ἡ μεγαλειτέρα ἔλλειψις τοῦ νομισματικοῦ ἡμῶν συστήματος τοῦ 1833 εἶναι ὅτι πρόκειται περὶ Κράτους μόλις περιλαμβάνοντος $1 \frac{1}{2}$ ἑκατομμύριον κατοίκων. Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει δὲ ὅτι ἡ γονιμότης τοῦ συστήματος τούτου ἦτο πάντοτε ἀκμαία (τὰ ὀρειχάλκινα κανόνια ἐνωρὶς ἀπετέλεσαν καὶ ἐπ' αὐτοῦ τὸ πλεῖστον τῆς ἐνασχολήσεως) καὶ ὅτι οἱ νομισματικοὶ αὐτοῦ καρποὶ δὲν ἀπηγορεύοντο ἐκ τῆς κυκλοφορίας τῆς λοιπῆς Εὐρώπης, ἡ δραχμὴ του δὲν ἐσυμβουλευθῆ τὴν ἀνάγκην τῆς συναρμολογήσεως τῆς πρὸς τὰς ἐπικρατούσας ἐν τῷ Εὐρωπαϊκῷ ἐμπορίῳ ἑτέρας νομι-

σματικῆς ἀξίας. Ἐὰν συγκρίνωμεν τὴν δραχμὴν πρὸς τὰ ξένα νομίσματα (ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἡμετέρας διατιμῆσεως), μόλις αὕτη διαιρεῖ ἀκριβῶς τὸ Ἰσπανικὸν καὶ τὸ Ἀμερικανικὸν τάλληρον, πρὸς τὰ λοιπὰ δὲ ἔχει ἀνάγκην τῶν ἐπὶ τῶν συμμιγῶν ἀριθμῶν μαθηματικῶν ἐργασιῶν, ὅπως καταλήξῃ εἰς ἀξίας ταυτότητα. Ἐνῶ λοιπὸν τὸ νόμισμα κύριον ἔχει τύπον τὴν εὐστροφίαν πρὸς πᾶσαν συναλλαγὴν καὶ πρὸς πᾶσαν τῶν τιμῶν καταμέτρησιν καὶ ἀναλογίαν, τὸ Ἑλληνικὸν νόμισμα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀπέτυγεν εἰς τὸν σκοπὸν. Ἐπομένως καθ' ὅσον ἐξήγετο ἐκ τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τοσοῦτον ἐξηφανίζετο, μεταποιούμενον εἰς ἐγχώρια νομίσματα. Εἰς τὸ φαινόμενον δὲ τοῦτο τῆς ἀπὸ τῶν ξένων ἀγορῶν ἀποδιώξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ νομίσματος συνετέλεσε πολὺ καὶ ἡ διαμετακομιστικὴ πρὸ πάντων φύσις τοῦ ἡμετέρου ναυτικοῦ ἐμπορίου, τὸ ὁποῖον ἀπὸ ξένης εἰς ξένην ἐπικράτειαν μεταφέρειν τὰ ἐμπορεύματά του, ἐξ ἀνάγκης καταφεύγει εἰς τὰ νομίσματα αὐτῶν.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, τὰ μικρὰ ἀριθμητικῶς κράτη πρέπει νὰ ἀπελπισθῶσιν, ὅτι δύνανται νὰ ἀποτελέσωσιν ἰδιαιτέραν καθ' ἑαυτὰ νομισματικὴν κοινωνίαν. Ἐν τῇ νεωτέρα ἐποχῇ ὁ ἐθνικὸς βίος συνεδέθη τοσοῦτον μετὰ τοῦ ὄλου βίου τῆς ἀνθρωπότητος, ὥστε δὲν δύναται τις νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν πολιτικὴν τῆς ἀπομονώσεως. Τὸ σιδηροῦν λοιπὸν νόμισμα τῆς Σπάρτης, τὸ ὁποῖον ἔσυρε, λέγουσι, ζεῦχος βοῶν, δὲν εἶναι αἰώνιος τύπος νομισματικῆς ἀνεξαρτησίας. Τοιοῦτοτρόπως ὁ νόμος τῆς 40 Αὐγούστου 1867, καθ' ὅσον εἰσήγαγε τὴν Ἑλλάδα ἐντὸς τῆς νομισματικῆς κοινωνίας 80 περίπου ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων (Γαλλία, Ἰταλία, Βέλγιον, Ἑλβετία), μετὰ τοῦ πλείστου τῶν ὁποίων διατελεῖ ἡ ἡμετέρα χώρα εἰς ἐμπορικὰς σχέσεις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον ἀνεπτυγμένης, προφανῶς εἰς ἐθνικὴν ἀπέβλεψεν ἀνάγκην.

Τὸ τρίτον τοῦτο σύστημα ἀντὶ μιᾶς νομισματικῆς βάσεως, ὡς παρεδέχοντο τὰ ἡγούμενα αὐτοῦ (ἀργυροῦς Φοῖνιξ, ἀργυρὰ Δραχμὴ), ἐδημιούργησε δύο βάσεις, τὸ ἀργυροῦν

καὶ τὸ χρυσοῦν πεντάδραχμον, ὑποδιαιρουμένης τῆς ἀξίας αὐτῶν εἰς πέντε δραχμὰς ἑκατονταλέπτους. Ἡ ἀνάμιξις τοῦ πολυτίμου μετάλλου, ἀναπόφευκτος διὰ τὴν στερεότητα τοῦ νομίσματος, διτηρήθη ἡ αὐτή, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐτέροις συστήμασιν, $\frac{9}{10}$ χρυσοῦ ἢ ἀργύρου πρὸς $\frac{1}{10}$ χαλκοῦν. Τὸ βάρος τῆς ἀργυρᾶς βάσεως 35 γραμ. τῆς δὲ χρυσοῦς 1 γραμ. $\frac{6.13}{1000} \frac{90}{100}$. Ἡ τελευταία ἐκτὸς τοῦ χρυσοῦ πενταδράχμου περιλαμβάνει καὶ διπλάσια, τετραπλάσια, δεκαπλάσια καὶ εἰκοσαπλάσια αὐτοῦ. Τὸ δὲ συμπληρωτικὸν νόμισμα διηρέθη εἰς δύο τάξεις· ἀργυροῦν μὲν ἐπὶ ἀναμίξει εὐτελοῦς μετάλλου πλειοτέρου κατ' αὐτὸ ἢ ἐπὶ τοῦ κυρίου τῶν πενταδράχμων νομίσματος ($\frac{8.35}{1000}$ ἀργ. $\frac{1.65}{1000}$ χαλκ.), ἤτοι διδραχμον (βάρος 40 γραμ.), δραχμῆ (5 γραμ.), $\frac{1}{2}$ δραχμῆς (2 $\frac{1}{2}$ γραμ.) καὶ $\frac{1}{3}$ δραχμῆς (1 γραμ.)· χάλκινον δὲ ἢ ὀρειχάλκινον, λεπτόν (1 γραμ.), δίλεπτον (2 γραμ.) πεντάλεπτον (5 γραμ.) καὶ δεκάλεπτον (10 γραμ.). Ἴνα μὴ ἐπέλθῃ δὲ ἐξευτελισμὸς τοῦ συμπληρωτικοῦ νομίσματος, ἐλήφθη πρόνοια, ὥστε οὐδὲ τὰ ἀργυρὰ κέρματα νὰ ὑπερβῶσι τὰς 6 δραχμὰς οὐδὲ τὰ χάλκινα τὰς 2 ἐφ' ἑκάστου ἀτόμου τοῦ ἐγχωρίου πληθυσμοῦ. Ἐκ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς οὐδεὶς εἶναι ὑπόχρεως, ἵνα δέχηται εἰς ἑκάστην πληρωμὴν ἀργυρὰ κέρματα πλεόν τῶν 50 δρ. καὶ χάλκινα πλεόν τῶν 5. Διαφέρει ἐν τούτοις ὅσον ἀφορᾷ τὸν δημόσιον θησαυρὸν, διότι, λογιζομένου τοῦ κέρδους, τοῦ ἐκ τῆς ἐκτυπώσεως τοῦ συμπληρωτικοῦ τούτου νομίσματος, ὡς ἐσόδου τοῦ Κράτους, τὰ ταμεῖα τούτου εἶναι ἀνοικτὰ διὰ πᾶσαν κερμάτων καταβολήν.

Ἡ ἐν τῷ προκειμένῳ συστήματι διάκρισις τῶν ξένων νομισμάτων εἰς δύο κατηγορίας συνδέεται πρὸς τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ ιδεάν. Ὅσα μὲν ἔχουσι νομισματικὴν βᾶσιν ὁμοίαν πρὸς τὴν ἡμετέραν κατὰ τε τὸ βάρος καὶ τὴν ποιότητα, ἐξομοιοῦνται πρὸς τὰ ἰθαγενῆ νομίσματα καὶ κατὰ τὴν μονάδα τούτων διατιμῶνται. Ὅσα δὲ ἔχουσι διάφορον νομισματικὴν βᾶσιν, ἀνάγονται κατὰ τὴν ἐν αὐτοῖς ἀναλογίαν τῆς πολυτίμου πρὸς τὴν εὐτελεῆ ὕλην εἰς τὴν ἀξίαν

τῆς ἡμετέρας νομισματικῆς μονάδος, ἐκπιπτομένου κατ' ἐλάχιστον ὄρον 1 μὲν τοῖς $\frac{1}{10}$, ἐπὶ τῶν ἀργυρῶν $\frac{1}{4}$ δὲ τοῖς $\frac{1}{10}$, ἐπὶ τῶν χρυσοῦν, λόγῳ ἐξόδων κατασκευῆς καὶ τῆς ἐκ τῆς τριβῆς αὐτῶν φθορᾶς. Πρὸς τὰ νομίσματα ταῦτα ἐξωμοιώθησαν καὶ τὰ Ἑλληνικὰ τοῦ συστήματος 1833 ἐπὶ μόνῃ τῇ διαφορᾷ, ὅτι ὡς πρὸς ταῦτα ἢ λόγῳ ἐξόδων καὶ φθορᾶς ἐκπτώσις ἐκανονίσθη ἐν ἔτος μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νέου συστήματος· τὸ δὲ μέτρον τοῦτο ἐξετάθη καὶ ἐπὶ τῆς Ἀγγλικῆς λίρας ὡς νομισματικῆς ἐν Ἑπτανήσῳ βάσεως πρὸ τοῦ 1864. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ξένα κέρματα, τῶν μὲν ἐπικρατειῶν, αἵτινες δὲν ἔχουσι τὴν αὐτὴν μεθ' ἡμῶν νομισματικὴν βᾶσιν, ἀποδιώκονται, τῶν δὲ ἐτέρων, τὰ μὲν ἀργυρὰ εἶναι δεκτὰ ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ μὲν καθόλου, ἐν τοῖς ταμεῖοις δὲ τοῦ Κράτους μέχρις 400 δρ. ἐπὶ ἐκάστης πληρωμῆς, τὰ δὲ χάλκινα ἀπαράδεκτα. Τὸ μέτρον τοῦτο ἐξετάθη καὶ ἐπὶ τῶν τοῦ προηγουμένου συστήματος χαλκίνων ἡμῶν νομισμάτων, ληφθείσης ἐν τούτοις τῆς δεούσης προνοίας περὶ τῆς βαθμιαίας ἀπομακρύνσεως αὐτῶν ἐκ τῆς κυκλοφορίας.

Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νέου συστήματος ὠρίσθη διὰ τοῦ εἰσαγαγόντος αὐτὸ ΣΔ' νόμου ἀπὸ τῆς 4 Ἰανουαρίου 1869· κατόπιν ὁ νόμος ΣΗΣΤ' παρέτεινε τὴν ἐναρξίν αὐτῆς μέχρι τῆς 4 Ἰανουαρίου 1870· καὶ τέλος ὁ νόμος ΤΝΣΤ' ἀνέβαλεν ἐπ' ἀόριστον, ἐπιτρέψας εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἵνα ὀρίσῃ αὐτὴ ἐν δέοντι τὸν χρόνον τῆς τοῦ νέου νομισματικοῦ συστήματος ἐνεργείας. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δύνανται μὲν νὰ ἐκτυπωθῶσι νομίσματα κατὰ τὸ νέον σύστημα (ἀρθ. 23), καὶ τὴν νομισματοποίησιν ταύτην δύνανται νὰ ἐνεργήσωσι, καθὼς μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν οὕτω καὶ πρὸ αὐτῆς, τὸ τε δημόσιον καὶ οἱ ἰδιῶται, ἐπὶ πληρωμῇ τῆς διὰ τὴν κατασκευὴν δαπάνης κανονιζομένης διὰ Β. διατάγματος (ἀρθ. 5), ἀλλὰ τὰ τυπωθησόμενα νομίσματα διατιμῶνται ἐπὶ τῇ βᾶσει τοῦ συστήματος τοῦ 1833 ὡς ἐξῆς·

Νομίσματα		Κέρματα		
		δρ. λεπ.	δρ. λεπ.	
5 δραχμον	χρυσούν	5 60	διδραχμον ἀργυροῦν	2 24
»	ἀργυροῦν		δραχμὴ ἀργυρᾶ	1 12
10 »	χρυσούν	11 20	$\frac{1}{2}$ δραχμῆς	56
20 »	»	22 40	»	22
50 »	»	56	χάλκινα ὡς καὶ τὰ πρόην.	
100 »	»	112		

Ἡ προσωρινὴ δ' αὕτη διατίμησις ἐξετάθη καὶ ἐπὶ τῶν ξένων νομισμάτων ὅσα ἔχουσι τὴν νεωτέραν νομισματικὴν ἡμῶν βᾶσιν.

Τοιοτοτρόπως ἀπόκειται εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἐπικαίρου στιγμῆς, καθ' ἣν πρέπει ἡ νομισματικὴ ἡμῶν οἰκονομία νὰ ριφθῆ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πληθυσμοῦ ἐκείνου παρ' οὗ ἐδανείσθημεν τὸ νέον νομισματικὸν σύστημα. Ἡ στιγμή αὕτη εἶναι ἐγγύς; εἶναι μακρὰν; Ἡ μὴ ἀπ' ἐναντίας πρέπει νὰ στρέψωμεν πρῶραν πρὸς ἄλλο νομισματικὸν μέλλον;

Τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν νομισματικὸν σύστημα στηρίζεται ἐπὶ διπλῆς βάσεως, ἀργυροῦ καὶ χρυσοῦ πενταδράχμου· κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 2 τοῦ ΣΔ' νόμου 1 γραμμὴ χρυσοῦ ἀντιστοιχεῖ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς τιμῆς πρὸς 15 $\frac{1}{2}$ γραμμαῖς ἀργύρου. Ἐπομένως ἐπὶ τῇ ἀναλογίᾳ ταύτῃ ἕκαστος δύναται κατὰ τὸ δοκοῦν νὰ ἀνταλλάσῃ τὰ προϊόντα αὐτοῦ εἴτε πρὸς ἀργυρὰ εἴτε πρὸς χρυσὰ πεντάδραχμα ἀδιαφόρως. Τοιαύτη ἦτο πράγματι ἡ ἀναλογία τῶν τιμῶν τῶν δύο μετάλλων κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐν Γαλλίᾳ. Εἰσῆλθε λοιπὸν ἐν τῷ νομισματικῷ ταύτης συστήματι καὶ μετ' αὐτοῦ ἀντεγράφῃ διὰ τῆς μελάνης τῆς μιμήσεως ἐν ταῖς ξέναις νομοθεσίαις, αἰτινες, ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τῆς ἡμετέρας, δὲν ἐπολυπραγμόνησαν εἰς τὴν ἐν τῷ μεταξὺ, κατὰ τὰ διεθθόντα τρία τέταρτα αἰῶνος, μεταβολὴν τῆς μεταξὺ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ἀγοραίας σχέσεως. Ὅπως ἐννοήσῃ ὁ ἀναγνώστης τὴν ἀξίαν τῆς παρατηρήσεως, ἀρκεῖ ἡ σημείωσις τῶν ἐν Λονδίνῳ (τῇ μεγάλῃ ταύτῃ τοῦ κόσμου ἀγορᾶ) τιμῶν τοῦ

ἀργύρου κατὰ τὴν τελευταίαν δωδεκαετίαν. Ἐνῶ κατὰ τὸ 1862 ἐτιμᾶτο ἡ οὐγγία τοῦ εἰς ὄγκους ἀργύρου ἀντὶ πενῶν (pence) 62 $\frac{1}{8}$, κατὰ τὸ 1871 ἐπωλεῖτο πρὸς 59 $\frac{3}{8}$ καὶ κατὰ τὸν παρελθόντα Νοέμβριον 1873 πρὸς 58 $\frac{1}{8}$. Ἡ πτώσις λοιπὸν τῆς ἀγοραίας ἀξίας τοῦ ἀργύρου κατὰ τὴν μικρὰν ταύτην σχετικῶς περίοδον ὑπῆρξε 4 περίπου τοῖς $\frac{1}{10}$. Ὅσοι ἐννοοῦσιν ἐν χρηματιστικῶν ὑποθέσεων, βεβαίως ἐκπλήττονται ἐπὶ τῇ ὑπερβολικῇ ταύτῃ ὑποτιμῆσει ὕλης, τῆς ὁποίας τὸ πολύτιμον εἶναι ὁ ἰδιαιτέρος καὶ κατ' ἐξοχὴν τίτλος.

Ἡ ὑποτίμησις αὕτη ἔχει διαφόρους λόγους. Ἐν πρώτοις ἐξασκεῖ μεγάλην ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐπιρροὴν ἡ ἀφθονία τῆς ἐκ τῶν ἐνεργῶν τοῦ γνωστοῦ κόσμου ἀργυρείων παραγωγῆς. Καθὼς ἔγραφεν κατὰ Ὀκτώβριον 1873 ὁ Πρόεδρος τῆς μεγάλῃς δημοκρατίας τῆς Ἀμερικῆς, «τὰ ἀργυρεῖα αὐτῆς παράγουσι ποσότητος σχεδὸν ἀπεριορίστους, ἤρχισε δὲ ὁ κόσμος νὰ ἐρωτᾷ εἰς τί θὰ μεταχειρισθῶμεν αὐτάς.» Ἀφ' ἑτέρου ἡ νομισματικὴ χρῆσις τοῦ ἀργύρου εἰσῆλθε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰς σπουδαιοτάτην δοκιμασίαν. Ἡ ἱστορικὴ τῶν ἀργυρῶν νομισμάτων καταβάθρα, οἱ μεγάλοι τουτέστι τῆς Ἀσίας πληθυσμοὶ ἤρχισαν ἀπὸ τινος νὰ δεικνύωσιν ἐπαισθητὴν ἀποστροφὴν πρὸς τὸ ἄλλοτε τόσον προσφιλὲς αὐτοῖς ἀργυροῦν νόμισμα. Τοιοτοτρόπως ὀφείλομεν τῷ K. Feer-Herzog περιεργωτάτας ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἀποκαλύψεις. Ἐνῶ ἀπὸ τοῦ 1856—1860 μετεβιβάσθησαν εἰς τὴν Ἀσίαν 1 877 ἑκατομμύρια δραχμῶν εἰς ἀργυρὰ νομίσματα, κατὰ τὴν ἐπομένην πενταετίαν 1861—1865 μετεβιβάσθησαν 1 822 ἑκατομ., κατὰ δὲ τὴν τελευταίαν 1866—1870 κατέπεσεν ἡ πρὸς τὴν Ἀσίαν τῶν ἀργυρῶν νομισμάτων ἀποστολὴ εἰς τὸ ποσὸν 604 ἑκατομμυρίων! Τοιαύτη ἐκπτώσις τῆς ἀργυρᾶς συναλλαγῆς προξενεῖ μὲν πολλὴν ἐκπληξιν, μαρτυρεῖ ὅμως τὰς πρὸς τὸν πολιτισμὸν ἰσχυρὰς ἐν τῇ ἡμετέρα ἐποχῇ τάσεις καὶ τῆς ἀπωτέρας αὐτῆς Ἀσίας. Ὅσον οἱ λαοὶ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὰ βαρῆα νομίσματα, προτιμῶντες εὐκινητότερα, τόσον ἡ οἰκονομικὴ αὐτῶν κατάστασις μεταβαί-

νει ἀπὸ στασιμωτέρας εἰς μᾶλλον προκεχωρημένην περίοδον. Ἡ Ἰνδία οὕτω καὶ ἡ Ἰαπωνία εἶναι ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ μεγάλου τούτου ἐθνικοῦ κινήματος. Γνωστὸν δὲ ὅτι ἡ τελευταία ἔτρεψεν ἤδη τὸ κύριον τοῦ νομισματικοῦ αὐτῆς συστήματος πρὸς τὸν χρυσὸν, καὶ ὑπολογίζεται ὅτι μέχρι μόνου τοῦ Ἰουλίου 1872 ἐξετυπώθησαν δι' αὐτὴν 85 ἑκατομμύρια δραχμῶν εἰς χρυσὸν καὶ 33 μόνον εἰς ἄργυρον.

Ἡ νομισματικὴ αὕτη ἐπανάστασις τῆς Ἀσίας συνδέεται ἱστορικῶς πρὸς ἐτέραν ἐν τῇ Γερμανικῇ Εὐρώπῃ. Κατὰ συνέπειαν τοῦ τελευταίου πολέμου ἡ Γερμανία εὐρέθη ἐξαιφνης κυρία μεγάλων θησαυρῶν. Δὲν εἶναι μικρὰ τύχη νὰ θέσῃ τις χεῖρα τόσον ἀσφαλῆ ἐπὶ περιουσίας 5 304 400 000, φράγκων (ἴδ. Οἰκονομικὴν Ἐπιθεώρησιν σελ. 383) χώρας, πρὸς τὴν ὁποίαν οἱ θεοὶ τῆς (βασιλεῖς ἢ αὐτοκράτορες) μόλις μέχρι τοῦδε ὀλόκληρον τὴν λοιπὴν Εὐρώπην συνέκρινον! Ἡ περίστασις ἦτο κατάλληλος ἵνα μεταβάλλῃ ἡ Γερμανία τὸ παρηχημακὸς νομισματικὸν σύστημά της ἀπὸ ἀργυροῦν εἰς χρυσοῦν. Ἐρρίφθη λοιπὸν εἰς τοιαύτας ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀγορᾶς χρυσοῦ, ὥστε μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου π. ἔ. ἐξετύπωσε 1 341 ἑκατομμύρια δραχμῶν εἰς χρυσὰ νομίσματα. Ἡ ποσότης αὕτη μαρτυρεῖ τὸ μέγεθος τῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ζητήσεως τοῦ χρυσοῦ καὶ τῆς ἐντεῦθεν ὑπερτιμῆσεως αὐτοῦ. Ὅποια ὅμως ἔπρεπε νὰ εἶναι οὕτως ἡ ἀγοραία ἀξία τοῦ ἀργύρου; Ἐκείνη τὴν ὁποίαν ὅλος ὁ κόσμος γνωρίζει ἐπὶ τῶν ὀλιγώτερον ζητουμένων σχετικῶν πραγματειῶν, δηλαδή ὑποτίμησις.

Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο κατέστη βαρύτερον ἐκ δύο ἰδιαιτέρων περιστάσεων. Δὲν ἀρκεῖ ὅτι ἡ ἔκτακτος Γερμανικὴ ζήτησις τοῦ χρυσοῦ ὑπετίμησε τὸν ἄργυρον, ἀλλὰ πρόκειται νὰ ριφθῇ εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἀγορὰν ἐκτὸς τοῦ ἤδη ὑπάρχοντος ἀργυροῦ μετάλλου καὶ ἡ ποσότης 1 300 ἑκατομμυρίων δραχμῶν εἰς ἀργυρὰ Γερμανικὰ νομίσματα, τὰ ὁποῖα τὸ νέον νομισματικὸν σύστημα τῆς Γερμανίας καταδικάζει εἰς ὑπερορίαν. «Ποσότης γιγαντιαία, διπλασία τῆς ἐν ὅλοις τοῖς ἀργυρείοις τῆς Γῆς ἐνιαυσίου παραγωγῆς

(ἴδ. Οἰκονομικὴν Ἐπιθεώρησιν σελ. 380).» Καὶ ὅμως εἰς τὴν ποσότητα τούτην πρέπει νὰ προστεθῶσι 441 περιπλέον ἑκατομμύρια δραχμῶν εἰς ἀργυρὰ ἐπίσης νομίσματα, τὰ ὁποῖα κατὰ τοὺς πιθανωτέρους ὑπολογισμοὺς πρόκειται νὰ ρίψωσιν εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἀγορὰν ἡ Σουηδία καὶ ἡ Ὀλλανδία, καθ' ὅσον αὐταί, παραδεχθεῖσαι τελευταῖον ὡς νομισματικὴν των βᾶσιν τὸν χρυσὸν, ἐπὶ τοσοῦτον ἐλαττώσουσι τὴν ἐγγώριον εἰς ἄργυρον κυκλοφορίαν. Τοιοῦτοτρόπως ἐνῶ ὁ μὲν χρυσὸς καλεῖται πανταχόθεν εἰς νομισματοποίησιν, ἡ δὲ ἀγορὰ τοῦ ἀργύρου ὑπερπληροῦται ἐν τῇ Ἀμερικῇ καὶ ἀπειλεῖται ἐκ μεγάλης ἀπὸ τοῦ Βορρᾶ εἰσβολῆς, ἡ Ἑλλάς κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας σκέπτεται ἵνα ἐφαρμόσῃ τὸ νέον νομισματικὸν σύστημά της, διὰ τοῦ ὁποίου, κατὰ τὴν πρὸ 70 καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν ἀγοραίαν ἀξίαν τῶν πολυτίμων μετάλλων, 15 $\frac{1}{2}$ γραμμαὶ ἀργύρου ἰσοδυναμοῦσι πρὸς 1 γραμμὴν χρυσοῦ. Νομίζει τις, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ ἡμῶν ἐκάθευδε μέχρι τοῦδε Βαρούχειον ὕπνον.

Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ ὑποτίμησις τοῦ ἀργύρου εἰσηλθεν ἤδη εἰς λίαν κατωφερῆ ὁδὸν καὶ ὅτι πολλοὶ ὑπολογίζουσι τὴν ἐντὸς ὀλίγου πτώσιν τῆς ἀξίας του μέχρι 10 τοῖς %/. Τὰ ἔθνη δὲ τὰ ὁποῖα ἀπετέλεσαν τὴν νομισματικὴν τοῦ 1865 ἔνωσιν, εἰς τὴν ὁποίαν διὰ τὸ μέλλον προσήλθομεν κατὰ τὸ 1867 καὶ ἡμεῖς, εἰν ἐξαιρέσωμεν τὴν Ἰταλίαν ἣτις εὐρίσκεται εἰς ἰδιαιτέρας περιστάσεις, τὸ Βέλγιον, ἡ Ἑλβετία καὶ ἡ Γαλλία, ἤρχισαν σπουδαίως νὰ μελετῶσι τὰς συνεπείας τῆς διπλῆς νομισματικῆς βάσεως των. Ἦδη ἐν Βρυξέλαις εἰδικὴ ἐργάζεται ἐπιτροπὴ, ἡ δὲ Βουλὴ τοῦ Λαοῦ ἀνέστειλε τὴν ἀργυρὰν νομισματοποίησιν.

Ἡ σημασία τῆς διττῆς νομισματικῆς βάσεως ἀναφαίνεται εἰς ὅλην ἑαυτῆς τὴν γυμνότητα, ἅμα ληφθῆ ὑπ' ὄψιν, ὅτι δὲν ὑπάρχει οὐδεμίαν δύναμιν ἀνθρώπινην ἱκανὴν ὥστε, ὅταν (1873) ὁ ἀργυρος εἶναι εὐθηνότερος τοῦ χρυσοῦ κατὰ 16 $\frac{2}{100}$, νὰ ἀνταλλάσσεται πρὸς αὐτὸν ἐπὶ ἀξίᾳ 15 $\frac{1}{2}$. Εἰς μάτην ἡ Πολιτεία παρεμβαίνει διὰ τοῦ διττοῦ εἰς ἄργυρον καὶ

χρυσὸν νομίσματος αὐτῆς, διακηρύττουσα ὅτι $15 \frac{1}{2}$ γραμμαί ἀργύρου ἰσοδυναμοῦσι πρὸς 1 χρυσοῦ. Ἡ ἀλήθεια τῶν πραγμάτων ἀποδεικνύει τὸ ἐναντίον. Τότε τὰ χρυσὰ νομίσματα, ὡς ὄγκος πλέον χρυσοῦ, ἀναγκάζονται νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν χώραν, τρέπονται πρὸς ἄλλας ἀγοράς καὶ ἐπιζητοῦσι νέα χωνευτήρια. Τότε θὰ μείνῃ ἐν τῇ χώρᾳ τῆς διττῆς νομισματικῆς βάσεως τὸ εὐτελέστερον νόμισμα ὅσον δὲ ἐξάγονται τὰ χρυσὰ, τόσον θὰ αὐξάνουσι τὰ ἀργυρά. Διότι, καθὼς εἶδομεν ἐν ἄρθρῳ 4 τοῦ ἡμετέρου νόμου, ἕκαστος ἰδιώτης δύναται νὰ κόπῃ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς Κυβερνήσεως ἀργυρὰ νομίσματα κατὰ βούλησιν, καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ αὐξάνῃ τὴν ἐν τῷ τόπῳ κυκλοφοροῦσαν ποσότητα αὐτῶν, ἀγοράζων ὑποτετιμημένον ἀργυρον καὶ ἀνταλάσων ὑπερτετιμένα διὰ τοῦ νόμου ἀργυρὰ νομίσματα πρὸς ὑποτετιμημένα χρυσὰ, ἵνα τήξῃ τὰ τελευταῖα εἴτε ἐντὸς εἴτε ἐκτὸς τῆς ἐπικρατείας καὶ πωλήσῃ αὐτὰ ἐπικερδέστερον. Ἀρκεῖ λοιπὸν ἐν τινι χώρᾳ νὰ ἔχῃ αὕτη τὸ σύστημα τῆς διττῆς νομισματικῆς βάσεως, ἵνα καταπλημμυρήσῃ αὐτὴν τὸ εὐτελέστερον μεταξὺ τῶν δύο μετάλλων. Τοιοῦτοτρόπως ὁ K. Paul Leroy-Beaulieu, ὑπολογίζων εἰς 4 διλιούνια φρ. τὰ ἐν Γαλλίᾳ κυκλοφοροῦντα χρυσὰ νομίσματα, καὶ ὑποθέτων ὅτι χάρις εἰς τὴν διττὴν νομισματικὴν τῆς χώρας βάσιν θὰ δυνηθῇ τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸ ἡμισυ τῆς ἀνωτέρω χρυσοῦς ποσότητος δι' ἀργυρᾶς, ἐὰν αὕτη, λέγει, ὑποτιμᾶται κατὰ $\frac{5}{6}$ ἢ $\frac{6}{10}$ ὑπὸ τὴν νόμιμον ἀναλογίαν τῶν $15 \frac{1}{2}$ ἀργύρου πρὸς 1 χρυσοῦ, ἰδοὺ ὅτι ἡ Γαλλία θέλει στερηθῆ ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα 120 ἑκατομ. φράγκων.

Ὅπως καὶ ἂν ἐξετασθῇ τὸ διττὸν τῆς νομισματικῆς βάσεως, περιέχει ἐν ἑαυτῷ σπουδαίαν ἀλογίαν. Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ κανονίσῃ ὁ νομοθέτης, ὅτι 6 ὀκ. ὀριζίου θὰ ἔχωσι πάντοτε τὴν αὐτὴν ἀξίαν πρὸς 1 ὀκ. καφφέ; Μήπως ὁ χρυσὸς διὰ τὸ κίτρινον αὐτοῦ χρῶμα, ἢ ὁ ἀργυρος διὰ τὸ λευκόν, ἐξαιρεῖται τοῦ φυσικοῦ νόμου τῆς συναλλαγῆς καὶ δὲν εἶναι, ὡς πᾶν ἄλλο ἐφόδιον τῆς ζωῆς, ἐμπόρευμα;

Ἀλλὰ καθ' ἑκάστην βλέπομεν αὐτοὺς ἀνταλλασσομένους πρὸς πᾶν εἶδος πραγματείας. Ἡ ἰδέα δὲ ὅτι τὸ νόμισμα εἶναι δημιουργημὰ Κυβερνητικόν, εἶναι καθ' ὑπερβολὴν σκωληκόβρωτος· καὶ ἡ ἀνθρωπότης ἔπαθε τόσας συμφορὰς ἐκ τοῦ χαρτονομίσματος, τὸ ὁποῖον ἡ Κυβερνητικὴ δημιουργία τῇ ἐχορήγησεν, ὥστε δὲν ὑπάρχει πλέον ἀνάγκη ἰδιαιτέρας διδασκαλίας.—Ἐν τῷ καταστήματι τῆς Ἀγγλικῆς Τραπεζῆς ὑπάρχει μηχανικὸς δάκτυλος εἰς ἄκρον περιέργος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου χύνεται διαδοχικῶς κύλινδρος ὑπερκειμένων λιρῶν. Εἰς ἐκάστης τούτων ἐναπόθεσιν ὁ δάκτυλος φαίνεται ὅτι ζυγίζει· ἐνῶ αἱ πολὺ τετριμμένα ἀπορρίπτονται ταχέως εἰς σάκκον ἰδιαιτέρον, ὑπάρχουσιν ἄλλαι, καθ' ἃς ἡ κίνησις τοῦ δακτύλου ἀμφιταλαντεύεται, ὡς ἂν ἐπρόκειτο οὗτος νὰ σκεφθῇ. Τέλος ἀποφασίζει καὶ ρίπτει ταύτην ἢ δεξιὰ πρὸς κυκλοφορίαν, ἢ ἀριστερὰ πρὸς ἀναχώνευσιν. Ὅταν ἐν τῷ αἰῶνι ἡμῶν αἱ μηχαναὶ ἔχουσι τοιαύτην συνείδησιν, πρέπει ἄρᾳ γε νὰ ἀρνηθῇ τις αὐτὴν πρὸς τὸ ἀνθρώπινον γένος;

Καὶ ἐν τῷ συστήματι λοιπὸν τῆς διττῆς νομισματικῆς βάσεως, ἡ οἰκονομικὴ κοινωνία θὰ δώσῃ εἰς ἑκάτερον τῶν δύο νομισμάτων τὴν ἀληθῶς ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσαν ἀξίαν. Ἀλλ' ἐνῶ τοιαύτη εἶναι ἡ φύσις τῶν πραγμάτων, ἡ Πολιτικὴ μηχανὴ μεταχειρίζεται τοὺς φόρους τοῦ ἔθνους πρὸς ἀγορὰν ὄγκων χρυσοῦ ὑπερτετιμημένου ($16 \frac{1}{10} : 1$), ἵνα παραδώσῃ αὐτὸν εἰς νομίσματα ὑποτετιμημένον ($15 \frac{1}{2} : 1$) εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ πνεύματος. Ἀρκεῖ νὰ ἐπιμείνῃ ἔθνος τι εἰς τὴν τακτικὴν ταύτην, ἵνα μετ' οὐ πολὺ αἰσθανθῇ τὰς οἰκονομικὰς συνεπείας αὐτῆς, διότι ἐπὶ τέλους ἡ ἀπάτη θὰ ἀναφανῇ ἐντὸς τῶν ἰδιωτικῶν βαλαντίων καὶ ἡ ἀξία τῶν περιουσιῶν θὰ ἐλαττωθῇ. Τὴν ἀληθειαν ταύτην ἠννόησεν ἡ μεγάλη δημοκρατία τῆς Ἀμερικῆς, ὅταν ἐκτυποῦσα τοὺς δεκαταλλήρους χρυσοὺς αὐτῆς ἔπειθε ἐπὶ ἀναλογία τοῦ χρυσοῦ πρὸς τὸν ἀργυρον $15 : 1$, εἶδεν ὅτι ὄλοι ἐν ὀλίγῳ διαστήματι χρόνου ἐξεπατρίσθησαν. Κατέφυγε τότε (1834) εἰς τὴν ἀναλογίαν τῶν $15 \frac{9}{10} : 1$,

ὁμολογοῦσα ὅτι, ὅταν παρεμβάλλονται προσκόμματα εἰς τὸν φυσικὸν τῶν πραγμάτων ροῦν, αἱ Κυβερνήσεις, κανονίζουσαι τὰς τιμὰς τῶν πολυτίμων μετάλλων, πρέπει καὶ νὰ διατηρῶσιν ἀείποτε ἀνοικτὸν ἰδιαίτερον ἐν τῇ ἀγορᾷ γραφεῖον.

Τὸ ἐνιαῖον τῆς νομισματικῆς βάσεως εἶναι ἀνάγκη τῆς κοινωνίας, ὅπως καὶ τὸ ἐνιαῖον τῶν μέτρων, καὶ τὸ ἐνιαῖον τῶν σταθμῶν. Ἄφ' ἧς ἐποχῆς (17 αἰῶν) ὁ Locke διὰ ζωηρῶν χρωμάτων παρίστανε τὴν ἀνάγκην ταύτην, ἢ ἐπιστήμη προέβη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε θεωρητικῶς πρέπει πλέον νὰ θεωρηθῇ σήμερον τὸ ζήτημα ὡς λελυμένον. Ἀλλὰ καὶ ἡ πρακτικὴ δὲν καθυστέρησεν. Ἡδὴ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἡ Ἀγγλία, προτιμῶσα ἐν ταῖς συναλλαγαῖς αὐτῆς τὸν χρυσόν, ἀνεβίβασε αὐτὸν ὀριστικῶς κατὰ τὸ 1816 εἰς μόνην τοῦ νομισματικοῦ αὐτῆς συστήματος βάσιν. Ἡ Γερμανία εἰσέρχεται τελευταῖον εἰς τὴν αὐτὴν νομισματικὴν ὁδὸν διὰ τόσον ἰσχυρᾶς προμηθείας, οἷαν μαρτυρεῖ ἡ κολοσσαία ποσότης τῶν προμνησθέντων 1341 ἑκατομ. δραχ. τῶν νέων χρυσῶν αὐτῆς νομισμάτων. Ἡ Ὀλλανδία καὶ ἡ Σουηδία ἀκολουθοῦσιν ἐκ τοῦ πλησίον τὴν οικονομικὴν ταύτην μεταβολήν. Τὸ δὲ Βέλγιον καὶ ἡ Ἑλβετία προκαλοῦσι τὴν ἀναθεώρησιν τῆς μετὰ τῆς Γαλλίας περὶ δύο νομισματικῶν βάσεων συμβάσεως αὐτῶν.

Ὅλοι φοβοῦνται τὴν ἀντικατάστασιν τῆς νομισματικῆς περιουσίας των διὰ μετάλλου ὑποτετιμημένου, οἷος ἀπεδείχθη νῦν ὁ ἄργυρος. Καὶ βεβαίως δέκα τοῖς % ἀπειλουμένη ζημία δὲν εἶναι μικρὸν διὰ τὰς φαντασίας κέντρον. Ἄς ἐλπίζωμεν οὕτως, ὅτι καὶ ἡ εὐφάνταστος Ἑλλάς δὲν θὰ μείνη μέχρι τέλους ἀναίσθητος πρὸς τὸν ἀνὰ χεῖρας οικονομικὸν κίνδυνον. Ὑπάρχει δὲ καὶ μία ἄθικτος ἔτι διὰ τὴν ἡμετέραν Ἀνατολὴν δάφνη. Περιλαμβάνεται ὁλόκληρος εἰς τὴν λύσιν τοῦ ἐξῆς προβλήματος. — Ἄρά γε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποτελεσθῇ ἐν κοινὸν νόμισμα πρὸς ἅπαντα τὸν Ἀνατολικὸν τῆς Μεσογείου κόσμον διὰ τῆς μαθηματικῆς ἀκριβείας τοῦ Γαλλικοῦ νομίσματος καὶ τῆς οικονομικῆς ἀληθείας τοῦ Ἀγγλικοῦ ;

ΕΡΓΑΤΙΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ.

Ἐνόσω ὁ νέος ἐργάτης εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἐργατικῆς αὐτοῦ δυνάμεως, δυσκόλως δύναται νὰ καταμετρήσῃ ὅλας τὰς περιπετείας, αἵτινες ἀπειλοῦσιν αὐτὸν καθ' ὅσον προβαίνει ἢ ἡλικία. Ἀπαιτεῖται εἶδος κοινωνικῆς ἀνατροφῆς, τὸ ὁποῖον μόνος ὁ πολιτισμὸς χορηγεῖ, ἵνα ἀναβιασθῇ ἢ περὶ τοῦ μέλλοντος σταθερὰ πρόνοια εἰς ὑψηλὸν τῆς βιωτικῆς πρακτικῆς κανόνα. Βεβαίως ἡ τελευταία βαθμὶς ἀνήκει εἰς τοὺς μόνον περὶ τῆς σήμερον μεριμνῶντας. Ὅσω οἱ λαοὶ πολιτίζονται, τόσω αἱ μὲν ἰδέαι αὐτῶν ἀναπτύσσονται καὶ πρὸς τὰς δύο τοῦ χρόνου διευθύνσεις, τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον, ἢ δὲ ἐξασφάλις τοῦ τελευταίου περιβάλλεται πλείονα γοητεῖαν.

Μεταξὺ τῶν διαφορῶν τρόπων τῆς οικονομικῆς τοῦ μέλλοντος ἐξασφαλίσεως ὑπάρχει εἰς ἰδιαιτέρως τοὺς ἐργατικούς πληθυσμούς διαφέρων. Ἴνα κρίνῃ ἕκαστος περὶ τῆς σημασίας του, πρέπει νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὰς περιστάσεις ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων πρόκειται νὰ λειτουργήσῃ. Ἐνῶ ἡ ἡλικία προβαίνει, αἱ ἡμέραι τῆς ἐργασίας ἐλαττοῦνται, μέχρι οὗ ὁ πρῶν δραστήριος ἐργάτης μεταβαίνει εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀπομάχων. Τότε ἢ πρέπει νὰ ἔχῃ ἰδίαν περιουσίαν ἵνα ἐκ τῶν καρπῶν αὐτῆς συντηρηθῇ, ἢ θὰ ἐπιβαρύνῃ τὰ τέκνα του ἐὰν εὐτυχῶς ἔχῃ τοιαῦτα, ἢ θὰ καταφύγῃ εἰς τὸ δημόσιον ἢ ἰδιωτικὸν ἔλεος. Πόσον δύσκολα εἶναι καὶ τὰ τρία, προφανές. Διότι τί ἐπὶ τέλος εἶναι οἱ ἐργατικοὶ μισθοί, ἵνα ἀποτελέσωσιν αὐτοτελεῖς περιουσίας, ἐξ ὁποίων δὲ ἡμερησίων κινδύνων περιστοιχεῖται ἢ σμ. κρότης αὐτῶν ! Οἱ δὲ πόροι τῶν τέκνων τοῦ ἐργατικοῦ λαοῦ δὲν εἶναι ἀπεριόριστοι. Μένει οὕτως ἡ ἐλεημοσύνη τοῦ κοινοῦ. Τίς ὁμῶς ἀνεπτυγμένος ἐργάτης εὐρίσκει θέλγητρον εἰς τοιοῦτο μέλλον ;

Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἀθηναϊκῆς Δημοκρατίας ἀνευρίσκομεν πολυτιμώτατα ἔχνη ὀργανισμοῦ ἐπιτηδειοτάτου εἰς ἀπαλλαγὴν τοῦ ἐργατο-πολίτου τῆς νεωτέρας κοινωνίας ἀπὸ τοσοῦτον ταπεινωτικοῦ μέλλοντος. Ὁ ὀργανισμὸς οὗτος ἐκαλεῖτο ἔρανος, εἶδος ἐταιρίας ἐχοῦσης κοινὸν ταμεῖον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἕκαστος συνέταιρος κατέβαλλε κατὰ μῆνα ὠρισμένην χρηματικὴν ποσότητα εἰς βοήθειαν τῶν ἀτυχοῦντων τῆς ἐταιρίας μελῶν. Ἡ ἐταιρικὴ αὕτη ἰδέα τοῦ ἐράνου παρήχθη πιθανῶς ἐκ τῆς γενικωτέρας αὐτοῦ καὶ πολιτικῆς ἀρχῆς, καθ' ἣν, ὡς λέγει ὁ Κοραῆς (Χαρακτῆρες Θεοφράστου κεφ. 4 σημ. 2 β'), «οἱ ἀποτελοῦντες τὰ διάφορα σωματεῖα, δῆμων, φυλῶν, φρατριῶν καὶ γενῶν, ἐλογίζοντο πρὸς ἀλλήλους ἀδελφοί, ἔχοντες ἐν κοινῷ ναοὺς, ἑορτὰς καὶ θυσίας, διὰ τὰς τελευταίας τῶν ὁποίων καὶ τὰ ἐπακολουθοῦντα αὐτὰς δημόσια δεῖπνα ἦσαν ὑπόχρεοι ὅλοι, νὰ πληρόνωσι καθ' ἕκαστον μῆνα χρηματικὴν ποσότητα, ὀριζομένην ὑπὸ τοῦ ἐρανοῦ, λεγομένου, νόμου.»

Εἶναι περίεργον ὅτι ἡ ἐραρικὴ τῆς ἀλληλοβοηθείας ἰδέα συνδέεται στενῶς μετὰ τῆς τοῦ λαοῦ ἐλευθερίας καὶ ἀδελφότητος. Τῷ ὄντι δὲ καθ' ὅσον τὰ πολιτεύματα τῶν νεωτέρων χρόνων ἀποκλίνουν πρὸς τὴν δημοκρατίαν, κατὰ τοσοῦτον οἱ ἐν αὐτῇ ἀρχαῖοι τύποι τῶν λαϊκῶν πληθυσμῶν ἐπανέρχονται εἰς τὴν μελέτην τῆς αἰωνίας ἐπιστήμης. Ἐν τούτοις μεταξὺ τῶν διαφόρων κατ' αὐτὴν νεωτέρων ἀναπτύξεων ἐνδιαφέρει ἡμᾶς ἐπὶ τοῦ προκειμένου μόνῃ ἢ πρὸς τὸ γῆρας τῶν ἐργατικῶν τάξεων τραπεῖσα· κατὰ τοῦτο δὲ ἰδιαιτέρας μνείας εἶναι ἄξιος καὶ ἐν τοῖς πρώτοις μάλιστα δείγμασιν ὁ ἐραρικὸς συνεταιρισμὸς, τὸν ὁποῖον τὸ Ἀγγλικὸν κοινοβούλιον ἐψήφισε διὰ τοῦ νόμου τῆς 10 Ἰουνίου 1833, κατὰ τὸν ὁποῖον ἕκαστος, συνεισφέρων εἰς τὸ κοινὸν ταμεῖον, διὰ μιᾶς ἢ ἐκ διαλειμμάτων, τὰς ὠρισμένας χρηματικὰς ποσότητας, λαμβάνει ἐνιασίον σύνταξιν ἀπὸ δρ. 114 μέχρι δρ. 836. Ἀλλ' ἡ γονιμότης τοῦ νέου οἰκονομικοῦ θεσμοῦ ὑπῆρξεν ἀπανταχοῦ καταφανής. Αἱ πλεῖσται δὲ τῶν προοδευτικῶν ἐπικρατειῶν ἐνέκυψαν εἰς τὴν μελέτην

ὑποθέσεως, ἣτις τόσον στενῶς συνδέεται πρὸς τὴν λύσιν τοῦ κοινωνικοῦ τῆς πτωχείας καὶ ἀθλιότητος προβλήματος.

Ὁλος ὁ μηχανισμὸς τοῦ ἐν λόγῳ ἐρατικοῦ συνεταιρισμοῦ συνίσταται εἰς τὴν κατάρτισιν κοινῷ ταμεῖου, διὰ πολλῶν μικρῶν καὶ διαδοχικῶν καταθέσεων ἢ καὶ διὰ μιᾶς μόνῃς ἐν συνόλῳ, ἐκ μέρους παντὸς θέλοντος ἵνα κατὰ τινα ὠρισμένον χρόνον ἡλικίας ἀπολαύσῃ ἰσόβιον σύνταξιν. Ὁσῶ μείζων ἢ κατατιθεμένη ποσότης, τόσῳ μείζων ἢ ἀναλογουσα σύνταξις. Ἐν Βελγίῳ κατ' ἀνώτατον ὄρον ἀναβιβάζεται ἐνιαυσίως ἢ τελευταία εἰς δρ. 1344, ἐν Γαλλίᾳ εἰς δρ. 840 καὶ ἐν Γενεύῃ εἰς δρ. 537 $\frac{1}{2}$. Ὁ χρόνος τῆς ἐνάρξεως τῆς συντάξεως κέκτηται ἐπὶ τοῦ προκειμένου μεγίστην σπουδαιότητα. Διότι προβαινούσης τῆς ζωῆς, ἐλαττοῦνται αἱ πιθανότητες τῆς διαρκείας αὐτῆς, καὶ ἐπομένως ἐνδιαφέρει πολὺ τὸν ἐραρικὸν τοῦ γῆρατος συνεταιρισμὸν, ἵνα μὴ τὸ κοινὸν ταμεῖον ἐξαντληθῇ εἰς συντάξεις ἀνθρώπων νέων, ἐχόντων ἔτι ἐνώπιόν των εὐρὺ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον στάδιον ζωῆς. Οὕτως ἐν Γαλλίᾳ μὲν ἀφίεται εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἐγγραφομένου νὰ προσδιορίσῃ ἀπὸ ποίας ἡλικίας, μεταξὺ 50 καὶ 60 ἐτῶν, θέλει νὰ ἀρχίσῃ ἡ σύνταξις του, ἐν Γενεύῃ δὲ προσδιορίζεται ρητῶς τὸ 60^{ον} τῆς ἡλικίας. Ἐκαστος τόπος ἔχει ἰδιαιτέρας περιστάσεις θνησιμότητος καὶ ζωῆς. Ὅταν ἐν τινι χώρᾳ οἱ γέροντες ἀναφαίνονται ἀπὸ τοῦ πεντηκοστοῦ ἔτους, τί πρὸς αὐτὴν ἂν οἱ πληθυσμοὶ ἄλλων χωρῶν γηράσκουσιν ἀπὸ τοῦ ἑβδομηκοστοῦ;

Ἡ οἰκονομικὴ δύναμις τοῦ ἐρατικοῦ συνεταιρισμοῦ στηρίζεται ἀφ' ἑνὸς ἐπὶ τῆς ἐλπίδος καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐπὶ τῆς ἀλληλοβοηθείας. Ἐκαστος, καταθέτων τὰς εἰσφορὰς αὐτοῦ, προσδοκᾷ τὴν ἀπόλαυσιν ὅσον ἐνεστὶ μακροτέρας συντάξεως. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐπέργεται ὁ θάνατος καὶ τὸ ἄθροισμα τῶν ἐταιρικῶν εἰσφορῶν στρέφεται εἰς βοήθειαν τῶν ἐπιζώντων συνεραμιστῶν. Τοιοῦτοτρόπως ὅσῳ πλείονες συναγωνίζονται περὶ τῆς μελλούσης συντάξεως, τόσῳ ὁ κληρὸς τῶν εὐτυχεστέρων θνητῶν παχύτερος. Ὅπως ἀντι-

στρόφως συμβαίνει και πρὸς τὰς ἀσφαλιστικὰς ἐταιρίας, διότι βεβαιότερα εἶναι ἢ ἀποζημιώσεις τοῦ δυστυχήσαντος, ἅμα ἀσφαλίζονται πλείονες, τὰ ἀσφάλιστρα τῶν ὁποίων ἐγγυῶνται τῆς ὅλης ἐταιρικῆς ἐργασίας τὸ ἀποτέλεσμα. Ἐν τούτοις δὲν εἶναι ἀναπόφευκτον ἵνα θυσιασθῇ τὸ ὅλον τῶν εισφορῶν ὑπὲρ τοῦ κοινῶν τῶν ἐραμιστῶν, διότι ἐθεωρήθη ἀρκούσα καὶ ἡ θυσία μόνου τοῦ τόκου αὐτῶν. Ἡ συνέπεια τότε πρόδηλος· διότι, μικροτέρας οὔσης τῆς τελικῆς συνδρομῆς τῶν ἐραμιστῶν (καθ' ὅσον τὰ κεφάλαια τῶν εισφορῶν των μεταβαίνουν εἰς τοὺς κληρονόμους), ἡ ἀποδοτέα σύνταξις εἶναι ἀναλόγως μικρότερα ἐκείνης, ἣτις ἀρμόζει εἰς τοὺς γενναιότερον δι' ὅλων τῶν εισφορῶν των (κεφάλαιον καὶ τόκος) ἐνισχύοντας τὸ κοινὸν ταμεῖον ἐραμιστάς. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων μεθόδων ἡ μόνους τοὺς τόκους θυσιάζουσα ἐκ πρώτης ὄψεως χαρακτηρίζει ἰδιαιτέραν εὐλάβειαν ὑπὲρ τῶν τέκνων τοῦ ἐραμιστοῦ, τὰ ὁποῖα ἔχουσιν οὕτως ἐλπίδα κληρονομίας καὶ δὲν θυσιάζονται εἰς τὸν βωμὸν τοῦ ἐγωισμοῦ, ὅστις πέραν τοῦ τάφου οὐδὲν βλέπει. Ἐν τούτοις τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ σμικρότης τῆς συντάξεως, εἰς περίστασιν καθ' ἣν οὐδὲν κωλύει τὸν οἰκογενειάρχην, ἵνα ἀναλόγως τῶν πόρων αὐτοῦ μεριμνήσῃ προσηκόντως καὶ περὶ τῶν οἰκείων. Ἴνα κρίνωμεν περὶ τῆς δραστηριότητος ἀμφοτέρων τῶν μεθόδων εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ ἐραμικοῦ σκοποῦ, ἀρκούσι τὰ ἐν Γαλλίᾳ ὑπολογισθέντα ἀπὸ τῆς 11 Μαΐου 1854—31 Δεκεμβρίου 1861, διότι αἱ μὲν ἐπὶ θυσία κεφαλαίου καὶ τόκων καταθέσεις ἀνέβησαν εἰς 35 585 444 φρ. αἱ δὲ ἐπὶ θυσία μόνων τῶν τόκων εἰς 50 504 328. Ὁ ὅλικός δὲ ἀριθμὸς τῶν καταθετῶν συνεποσώθη εἰς 147 905, ἐξ ὧν 82 232 ἄνδρες καὶ 65 673 γυναῖκες (Ἰδ. Batbie, Crédit Populaire σελ. 99).

Ἡ αὔξησις τῶν εἰς τὸ κοινὸν τῶν ἐραμιστῶν κατατεθειμένων ποσοτήτων ἐνεργεῖται ἰδιαιτέρως διὰ τῆς λειτουργίας τοῦ τόκου, ὅστις ἀντὶ θηρίου, ὡς ἐχαρακτήρισεν αὐτὸν ὁ Ἀριστοφάνης, ἀποδεικνύεται ἤδη φιλανθρωπότατος. Ὁ ἀνατοκισμὸς περιέχει τοιαύτην δύναμιν ἐν ἑαυτῷ πολ-

λαπλασιασμοῦ, ὥστε μικρὸν κατ' ἀρχὰς κεφάλαιον δύναται ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης νὰ γίνῃ μέγιστον ἐν διαστήματι χρόνου ἀναλόγῳ. Ὑποτίθεται λοιπὸν ἀναπόφευκτος ἡ ἀσφάλῃς τῶν ἐραμικῶν χρημάτων τοποθέτησις καὶ ὡς τοιαύτη θεωρεῖται ὁ πρὸς τὸν δημόσιον θησαυρὸν δανεισμὸς. Καθ' ὅσον οὕτω συγκεντροῦνται αἱ καταθέσεις, κατὰ τοσοῦτον μεταβάλλονται εἰς χρεώγραφα τῆς ἐθνικῆς πίσεως, τῶν ὁποίων οἱ κανονικῶς πληρονόμιοι τόκοι μετατρέπονται εἰς ἕτερα χρεώγραφα καὶ οὕτω καθεξῆς. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ὄριον τοῦ τόκου, καθ' ὅ πρέπει νὰ ὑπολογίζηται ἡ αὔξησις τῶν ἐραμικῶν καταθέσεων, ἐξαρτᾶται τοῦτο ἐκ τῆς γενικῆς καταστάσεως τῆς πιστωτικῆς ἀγορᾶς. Ὅπου τὰ κεφάλαια εἶναι εὐθηγὰ, δύναται, ὡς π. γ. ἐν Γαλλίᾳ, τόκος $4 \frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{1}{100}$ νὰ θεωρηθῇ ἐπαρκῶν εἰς τὴν ὅλην ἐραμικὴν οἰκονομίαν. Ὅταν ὅμως οἱ τόκοι τῆς κοινῆς τῶν κεφαλαίων ἀγορᾶς εἶναι βαρύτεροι, τὰ χρήματα τῶν ἐραμιστῶν εἶναι ἱκανῶς ἱερά ὅπως μείωσιν ἀπαραβίαστα. Διὰ τοῦτο ἡ ἰδέα τῆς διὰ τοῦ ἐραμικοῦ βαθμηδὸν μηχανισμοῦ ἀποσβέσεως τοῦ δημοσίου χρέους στερεῖται σημασίας, καθ' ὅσον καὶ οἱ ἐραμιστῆται εἶναι τοῦ Κράτους δανεισταί, καὶ δὴ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς περὶ τὴν ἀξίαν τῶν χρημάτων αὐτῶν ὄροις.

Ὁ κατὰ τὰ ἐνόητα ἀσφαλέστερος συνδυασμὸς τῆς γονιμότητος τοῦ τόκου πρὸς τὴν θησιμότητα τῶν ἐραμιστῶν ἀνάγεται εἰς τὴν ὅλην τοῦ ἔργου ἐπιτυχίαν. Οὕτως ἐν Γενεύῃ μεταξὺ διαφόρων θησιμότητος ὑπολογισμῶν παρεδέχθησαν τοὺς πίνακας τοῦ Departioux, κατὰ τοὺς ὁποίους τὸ ἐραμικὸν τῆς χώρας καθίδρυμα ἐσχημάτισε τὴν κανονικὴν τῶν συντάξεων του κλίμακα, ἣτις, ἐπικυρωθεῖσα κατὰ τὴν 6 Ἰβρίου 1866 ὑπὸ τῆς Ὑπουργικῆς κυβερνήσεως τῆς Δημοκρατίας, διατελεῖ ἤδη ἐν ἰσχύϊ καὶ στηρίζεται ἐπὶ τῆς θυσίας τῶν καταθέσεων ὑπὲρ τῶν ἐπιζώντων ἐραμιστῶν, ἐπὶ τόκου $4 \frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{1}{100}$ καὶ ἐπὶ μηνιαίας συντάξεως 40 φρ. κατὰ τὴν ἡλικίαν τῶν 60 ἐτῶν. Εἰς κατανόησιν τῆς κλίμακος ταύτης ἀρκούσι τὰ ἐξῆς δείγματα ἐπὶ τῶν 60 καθ' ἕκαστον ἡλικίας ἔτος βαθμίδων αὐτῆς. Ἐὰν ἐγγραφῇ τις ὑπὸ πα-

τρός ἢ εὐεργέτου εἰς ἡλικίαν 4 ἔτους, δύναται διὰ μιᾶς καταβολῆς 149 φρ. ἢ δι' ἐνιαυσίας φρ. 9 $\frac{5}{100}$ ἐπὶ 60 ἔτη νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἐν λόγῳ σύνταξιν. Ἐὰν ἐγγραφῇ εἰς ἡλικίαν 25 ἐτῶν, ἀρκεῖ ἀπαξ καταβολή φρ. 604 $\frac{6}{100}$ ἢ κατ' ἔτος 37 $\frac{8}{100}$ ἐπὶ 36 ἔτη. Ἐὰν ἐγγραφῇ εἰς ἡλικίαν 50 ἐτῶν, ἡ ἐφάπαξ καταβολή ὀρίζεται εἰς φρ. 2 420 $\frac{8}{100}$ ἢ κατ' ἔτος 297 $\frac{9}{100}$ ἐπὶ 11 ἔτη. Δύναται νὰ ἐγγραφῇ καὶ κατὰ τὸ 59 ἔτος τῆς ἡλικίας, ὅτε ἀπαιτεῖται ἐφ' ἀπαξ καταβολή φρ. 4 391 ἢ κατ' ἔτος 2 273 $\frac{4}{100}$ ἐπὶ 2 ἔτη.

Ἡ διὰ τοῦ ἐρανικοῦ συνεταιρισμοῦ ἐξασφάλισις τοῦ ἐργατικοῦ μέλλοντος δὲν εἶναι λοιπὸν ἰδέα κενή. Ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς ἀρμόζει εἰς τὸν ἀέρα τῆς ἐλευθερίας, ἐσκέφθησαν τινες μὴ δὲν ἦτο προτιμωτέρα καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τῶν ἐργατῶν ἢ ἀναγκαστικὴ ἐκ τῶν μισθῶν αὐτῶν κράτησις τῶν προσηκουσῶν ποσοτήτων εἰς ἀποτελέσειν τῶν ἐν τῷ μέλλοντι συντάξεων αὐτῶν, ὅπως τούτεστι συμβαίνει ἐπὶ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων. Τοιαύτη ὁμως κηδεμονεῖα τῶν ἐργατικῶν πληθυσμῶν, ἀνεξαρτήτως τῶν ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων παρεμβαλλομένων ἀνυπερβλήτων δυσκολιῶν, οὐκ ἦτο δεινὸν τραῦμα εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ αἰσθηματος τῆς ἐλευθερίας, τὴν ὁποίαν ἕκαστος ἄνθρωπος, κύριος ἑαυτοῦ, πρέπει νὰ ἔχῃ ἀπὸ τῆς βιωτικῆς του ἀχώριστον.—Ἐμφύχως τῆς ἐρανιστικῆς ἀλληλοβοηθείας φαίνεται οὕτω ἐκ πρώτης ὄψεως εὐλογωτέρα, ὅταν ἡ Κυβέρνησις ἀναλαμβάνει εἰς ἑαυτὴν τὴν ὑποχρέωσιν τῆς πληρωμῆς τῶν ἐργατικῶν συντάξεων δεχομένη τὰς ἐρανικὰς καταθέσεις ἐπὶ μείζονι τοῦ κοινῆς τόκῳ. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους καὶ τὸ μέτρον τοῦτο περιέχει πολλοὺς κινδύνους· διότι, ὄντος τοῦ κοινῆς τόκου μικροτέρου τοῦ ἐρανικοῦ, ὑποθάλπεται μὲν ἀφ' ἐνὸς ὁ πολλαπλασιασμὸς τῶν ἐρανικῶν καταθέσεων, ἀνοίγεται ὁμως ἀφ' ἑτέρου εὐρεῖα θύρα εἰς ἐξασθένησιν τοῦ δημοσίου θησαυροῦ, καθ' ὅσον, παρεχόντων τυχὸν τῶν δημοσίων χρεωγράφων μικρότερον τοῦ ἐρανικοῦ τόκον, ἢ εἰς χρεώγραφα τοποθέτησις τῶν ἐρανικῶν χρημάτων ἀποβαίνει ἥττον εὐκαρπὸς καὶ ἐπομένως πρέπει ὁ δημόσιος θησαυρὸς

ἐξ ἄλλων πόρων νὰ συμπληρώσῃ τὰς κεκανομισμένας συντάξεις.

Ἡ καλλιτέρα ἐν τούτοις ὁδὸς ὀφείλεται εἰς τὴν δικαιοσύνην. *Suum quique tribuere.* Οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ θέσῃ χεῖρα ἐντὸς τοῦ δημοσίου θησαυροῦ διὰ τὰς ἑαυτοῦ ἀνάγκας· καὶ οἱ ἐργάται δὲ ἐπίσης. Ἐὰν ἡ παρέμβασις τῆς Πολιτείας εἶναι ἀναπόφευκτος ἕνεκεν τῆς μεγάλης τῶν υποχρεώσεων αὐτῆς ἀσφαλείας, κακὸς πολιτικὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ἤθελε γυμνάσει κατὰ μικρὸν τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν προσδοκίαν διανομῆς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, κατὰ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν τρόπον. Πρέπει ἕκαστος διὰ τοῦ ἰδρώτος τοῦ προσώπου αὐτοῦ νὰ ζῇ. Μέγας ἢ μικρὸς, πλούσιος ἢ πένης, ἔμπορος ἢ βιομήχανος, βασιλεὺς ἢ στρατιώτης, πρέπει νὰ δεικνύῃ ἐκάστοτε τὸν ἱερὸν τοῦτου τίτλον τῆς ζωῆς.

ΠΕΡΙ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΟΙΚΟΠΕΔΩΝ.

Καθ' ὅσον ἡ ἐθνικὴ ἀποκατάστασις προχωρεῖ κατὰ τοσοῦτον αἱ περιουσίαι κυκλοφοροῦσι ταχύτερον, ἢ δὲ εὐκινησίαι τοῦ πολιτισμοῦ καταλαμβάνει ὑπὸ οἰκονομικὴν ἐποψίν καὶ αὐτὴν ἐτι τὴν ἀκίνητον ἰδιοκτησίαν. Καθὼς λοιπὸν ὑπάρχουσιν ἔμποροι ὑφασμάτων οὕτω βαθμηδὸν σχηματίζονται καὶ ἔμποροι γαιῶν· τὰ δὲ οἰκόπεδα τῶν πόλεων κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ λίαν ἐνδεικτικὸν τοῦτο ἐμπόριον. Πόθεν προέρχεται, ὅτι ὁ περὶ φόρου τῶν ἐπιτηδευμάτων νόμος, ἐν τῇ ὄλῃ τῶν ἐμπορευομένων ἀπαριθμῆσει, σιωπᾶ ὡς πρὸς τοὺς οἰκοπεδοεμπόρους; Ἡ ἐξήγησις εἶναι πρόχειρος, διότι ἡ ἀκίνητος ἰδιοκτησία ἐξασκεῖ εἶδος προνομίου. Ἐνῶ δὲ ἡ ἐπιστήμη ὑπὸ τὸν γενικὸν τοῦ νόμου ὀρισμὸν «ὅτι ἔμπορος εἶναι πᾶς ὁ ἀγοράζων πρὸς μεταπώλησιν,» περιλαμβάνει καὶ τὸν ἐπὶ τοιούτῳ σκοπῷ ἀγοραστὴν γηπέδων, πληθὺς ἰδιαιτέρων περιστάσεων σπεύ-

δει νὰ μαρτυρήσῃ, ὅτι ἡ ἀκίνητος περιουσία διαφέρει τῆς κινητῆς, ἐφ' ὅσον θεωρεῖται ὡς ἀποτελοῦσα τὰ θεμέλια τῆς πολιτείας. Κατὰ πόσον ἡ ἔννοια αὕτη συμβιβάζεται πρὸς τὴν νεωτέραν οἰκονομικὴν τῶν ἐθνῶν ἀνάπτυξιν, ἄλλου χρόνου μελέτη. Τὸ ἀκριβές εἶναι, ὅτι καὶ ἐν τῇ νομοθεσίᾳ καὶ ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει ὑπέροχος εἶναι ἡ ἀκίνητος ἰδιοκτησία. Ἐνῶ πλούσιος εἰς χρήματα ἔχει μείζονα οἰκονομικὴν δύναμιν ἰσοπλούτου εἰς ἀκίνητα, ὁ τελευταῖος διὰ τοῦ ἐπιδεικτικοῦ κτήματος του ἐπισκιάζει τὸν πρῶτον.

Τοιαύτη ἡ κοινωνικὴ ἐποψίς. Ὅποια δὲ ἡ φορολογικὴ ; Αἱ μὲν γαῖαι τῆς ἐξοχῆς ὑπερβαρύνονται ὑπὸ τῶν νομοθετῶν, τοὺς ὁποίους, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, δημιουργοῦσι καὶ ἐμπνεοῦσιν αἱ πόλεις. Εἰς τὸ πρῶτον σύμπτωμα παραγωγῆς, εἴτε ἀρκεῖ εἴτε μὴ τοῦτο εἰς συντήρησιν τοῦ καλλιέργητοῦ, ὁ φορολόγος ἐμφανίζεται ἵνα λάβῃ τὴν ἑαυτοῦ δεκάτην. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὰς ἐντὸς τῶν τειχῶν τοῦ ἀστεως γαίας, οἱ καρποὶ αὐτῶν εἶναι ἰδιοφυεῖς. Δὲν εἶναι φυσικὰ προϊόντα ἀλλὰ τεχνητὰ, οἰκησὶς καὶ χρήσις. Πόσος καιρὸς παρήλθεν ἵνα ἡ φορολογικὴ μηχανὴ ἐπιληφθῇ τῆς ἀκινήτου ἀστικῆς περιουσίας, δύναται νὰ μαρτυρήσῃ ἡ ἐποχὴ, ἀφ' ἧς ἡ γνώμη τῶν χωρικῶν ἀπέκτησε δικαιώματα εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς πολιτείας. Εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀνάγεται, ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἑλλάδα, ὁ νόμος τῆς 34 Δεκεμβρίου 1863, ὅστις ὑπήγαγεν εἰς φορολογίαν τὰς ἀστικὰς οἰκοδομάς, εἴτε ἂν αὗται ἐνοικιάζωνται πρὸς τρίτους, εἴτε ἂν οἱ ἴδιοι κύριοι αὐτῶν τὰς μεταχειρίζωνται. Ἡ ἀρχὴ εἶναι τόσον θεμελιώδης, ὥστε προξενεῖ αἰσθησὶν ἢ κατὰ τὴν βάσιν αὐτῆς ἐπομένῃ οἰκονομικῇ ἔλλειψις.

Πῶς ! Ἐὰν πρὸς τὸ τίμημα τῆς ἀγορᾶς τοῦ οἰκοπέδου μου προσδαπανήσω καὶ διὰ τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῦ, φορολογουμαι, — ἐὰν δὲ δὲν οἰκοδομήσω, οὐχι ; Ὅτι ἡ φορολογία περιλαμβάνει, εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς οἰκοδομῆς, καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ οἰκοπέδου οὐδεμίαν ἀμφιβολία, διότι λαμβάνεται ὡς βάσις ἡ ἐτησίαι πρόσοδος (ἰδ. νομ. ἀρθ. 1), ἐν τῇ προσόδῳ δὲ ἐξασκεῖ μεγάλην ἐπιρροὴν ἡ θέσις τοῦ οἰκοπέδου καὶ

ἐν γένει ἡ τιμὴ αὐτοῦ. Ἀλλὰ δύναται τις νὰ ἀντείπῃ, ὅτι οἰκοδομούμενον τὸ οἰκόπεδον φορολογεῖται, διότι παρέχει πρόσοδον, καὶ ὅτι ἐλλειπούσης τῆς προσόδου ἀδικαιολόγητος ἡ φορολογία. Τοιοῦτοτρόπως ἀναφαίνεται τὸ ζήτημα τῆς φορολογίας τῶν προσόδων ἢ τῶν ἐξ ὧν αὗται περιουσιῶν. Ἐὰν φορολογηται ἀπρόσοδος περιουσία, ἐν διαστήματι χρόνου ἀναλόγῳ δύναται βαθμηδὸν ὀλόκληρος ἡ ἀξία αὐτῆς νὰ δημευθῇ. Ὑπάρχουσι ἐν τούτοις καὶ περιουσίαι, αἵτινες, διότι πρὸς τὸ παρὸν δὲν δίδουσι πρόσοδον, δὲν ἐπεταὶ ὅτι δὲν αὐξάνουσι κατ' ἀξίαν. Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ οἰκοπέδων, δύναται ἐν τινι πόλει νὰ μένῃ ἐπὶ τέταρτον αἰῶνος περίφρακτον στρέμμα γῆς καὶ νὰ εἰκοσαπλασιάζηται ἡ ἀξία του, ἐνῶ παρὰ τὴν γωνίαν αὐτοῦ πτωχὸς ὑποδηματοποιὸς κινεῖ ἀπὸ πρωΐας μέχρι νυκτὸς τὰς βραχίονας του, ἵνα διαθρέψῃ τὴν οἰκογένειάν του καὶ συγχρόνως συντηρήσῃ τὴν πολιτείαν διὰ τοῦ φόρου του.

Ἐν γένει τὸ ζήτημα τῆς προσόδου εἶναι σχετικόν· διότι δύναται αὕτη νὰ ὑπάρχῃ εἰς ὑπερτίμησιν ἀξίας καθὼς καὶ εἰς καρπούς. Ἐὰν διακριτικὸν τῆς προσόδου εἶναι ἡ αὐξήσις τῆς περιουσίας, γνωρίζομεν ὅτι δὲν εἶναι μόνοι οἱ καρποὶ ἀλλὰ καὶ ἡ ἀγοραία ἀξία σπουδαῖοι τῶν περιουσιῶν πολλαπλασιασται! Ἐν τούτοις ἡ πρακτικὴ δὲν εἶναι μικρὸς διδάσκαλος. Ὅταν π. γ. ὁ ἰδιοκτήτης τῆς κινητῆς τοῦ πλοίου περιουσίας, ἀσχέτως πρὸς πᾶσαν ἀπόκτησιν προσόδου, φορολογεῖται διὰ δρ. 25 ἀπὸ 51—100 τόνων χωρητικότητος (ἰδ. νομ. 16 Ἀπριλίου 1867)· ὅταν ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ μεταλλείου, ἀδιαφόρως πρὸς τὴν τούτου γονιμότητα, φορολογεῖται ἐπὶ τοῦ ὅλου τῆς χωρικῆς ἐκτάσεως· ὅταν οἱ ἀμπελοκτήμονες φορολογοῦνται κατὰ στρέμμα, εἴτε ἂν εἰσεκόμισαν εἴτε ἂν μὴ τοὺς καρπούς αὐτῶν, — οἱ οἰκοπεδοκτῆμονες οὐδεμίαν δύνανται νὰ ἐπικαλεσθῶσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν ἐξαίρεσιν. Καὶ τί ἄλλο πράττει ὁ μικρὸς ἐκεῖνος τῆς ἐξοχῆς ἐργάτης, ὁ περιφρονημένος χωρικός, ὁ ἀπάσας τὰς ὥρας αὐτοῦ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς ἀφιερῶνων καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς συγχομιδῆς πληθόνων τῶ δημοσίῳ

τῆς πολιτείας θησαυρῶ φόρον ἐπὶ τῆς ἀκαθαρίστου προσόδου αὐτοῦ, δηλαδή καὶ ἐπὶ τοῦ παραχθέντος νέου προϊόντος καὶ ἐπὶ ἐκείνου τὸ ὅποσον ἀντιπροσωπεύει ὁ σπόρος του, ἡ φθορὰ τῶν ἐργαλείων του, ἡ κίνησις τῶν βωῶν του, καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις, τὸ δαπανηθὲν κεφάλαιον τῆς περιουσίας του, εἴτε ἄψυχον (χρήματα) εἴτε ἔμψυχον (ἐργασία);

Ἐὰν λοιπὸν ἐπρόκειτο περὶ φορολογικῆς δικαιοσύνης, θὰ διήρουν, κατὰ σχετικὴν τινα ἀναλογίαν πρὸς τὰ ὑπὸ Jacob (Δημοσιονομία § 1040 α') ἀναφερόμενα, τὴν ὅλην ἔκτασιν ἐκάστης πόλεως εἰς φορολογικὰς μονάδας καὶ θὰ κατέτασσον αὐτὰς εἰς τόσας τάξεις, ὅσαι δύνανται νὰ σχηματισθῶσιν ἐκ τῶν διαφορῶν θέσεων καὶ τῶν κατὰ ταύτας κεφαλαιωδεστέρων ἀγοραίων ἀξιῶν. Θὰ ἐκάλουν δὲ ἐκάστην φορολογικὴν μονάδα ἀστικῆς γῆς, ἵνα συνεισφέρῃ ἀναλόγως εἰς τὴν κοινὴν ἐνταύτην τῆς Πολιτείας δαπάνην. Τὸ ἀποτέλεσμα τότε λίαν προφανές. Ἐνῶ ἄφ' ἑνὸς θὰ ἐγίνετο σπουδαῖον βῆμα πρὸς τὴν φορολογικὴν μεταξὺ ἄστεος καὶ ἐξοχῆς ἀρμονίαν, καθὼς καὶ μεταξὺ τῶν ὑποδομημένων καὶ μὴ οἰκοπέδων, θὰ συνέτρεχε δὲ εἰς τὴν θεραπείαν τῶν δημοσίων ἀναγκῶν σπουδαία μερὶς περιουσίας, καὶ καθ' ἑαυτὴν, καὶ ὡς αἰσθητὸν γνώρισμα τοιαύτης ἢ τοιαύτης οικονομικῆς τοῦ ἰδιοκτῆτου δυνάμεως· ἀφ' ἑτέρου τὰ σχέδια τῶν πόλεων θὰ ἐλάμβανον θετικωτέραν διὰ τοῦ φόρου συγκρότησιν, πολυτιμωτάτην εἰς τὴν ἀστικὴν τῶν λαῶν οικονομίαν. Δὲν θὰ ἦσαν δὲ τὰ ὅρια αὐτῶν ἐλαστικά καὶ τὰ περιεχόμενα αὐτῶν κενὰ ἐπὶ τοσοῦτον, ἐφ' ὅσον μαρτυρεῖ ἡ νῦν ἀποκατάστασις τῆς Ἀθηναϊκῆς πρωτευούσης, τῆς ὁποίας εὐλόγως δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι τὰ τρία τέταρτα ἐνθυμίζουσι τοὺς ὀδόντας γραίας ἐξηκοντούτιδος, ἐνῶ μόλις ἡ πόλις εἰσηλθεν εἰς τὸ στάδιον τῆς πρώτης νεότητος.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ.

(Α' σύνοδος τῆς Ε' περιόδου).

Εἰς τὴν περὶ τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς ἐπικρατείας κατηγορίαν τῶν τελευταίων τῆς Ἑλλάδος νομοθετημάτων ἀνήκει ἰδιαιτέρως ὁ περὶ τῶν μισθῶν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων ΥΞΘ' νόμος, καθ' ὃν, ὅπως καὶ ἐν τοῖς προηγουμένοις ἔτεσιν, οὕτω καὶ διὰ τὸ 1873 οἱ μισθοὶ οὗτοι ἐλαττοῦνται κατὰ 10 τοῖς %· Ἀνεξαρτήτως τοῦ ζητήματος τοῦ ἐπαρκοῦς ἢ μὴ τῶν δημοσίων μισθοδοσιῶν, τὸν ὅποσον περιέχει τὸ μυστήριον τῆς διοικητικῆς τοῦ τόπου ἀναπτύξεως διὰ τοῦ ὅσον ἔνεστι μικροτέρου ἀριθμοῦ ὑπαλλήλων, δοκίμων καὶ καλῶς ἀμειβομένων, ἵνα ὅλας αὐτῶν τὰς στιγμὰς ἀφιερωσιν οὗτοι εἰς τὴν κοινὴν ὑπόθεσιν,—ἐγείρεται ἕτερον ζήτημα τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαίου, τὸ ὅποσον καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα διέφυγεν, ὡς μὴ ὄφειλε, τὴν προσοχὴν καὶ ἐκείνων, οἵτινες ἐπρότειναν τὸν νόμον, καὶ ἐκείνων, οἵτινες ἐψήφισαν αὐτόν. Ἰδύναται ἢ Νομοθετικὴ παρ' ἡμῖν ἐξουσία ἐναντίον τῶν ἄρθρων 17 καὶ 18 τοῦ Συντάγματος νὰ δημεύσῃ τὰς πρὸ τοῦ νόμου ΥΞΘ' (14 Ἰουλίου 1873) μισθοδοσίας τῶν ὑπαλλήλων καθ' ὅσον δῆποτε πολλοστημόριον αὐτῶν; Ὅτι αἱ μισθοδοσίαι αὗται ἀποτελοῦσι μέρος περιουσίας, κεκτημένης, ἅμα τῇ χορηγήσει τῆς ὑπηρεσίας, δυνάμει νόμων παγίων ὀριζόντων καὶ τὸ ποσόν, οὐδεμία ἀμφιβολία. Ὑπολείπεται λοιπὸν ἡ θεωρία τῶν δικαστικῶν ἐγγυήσεων καὶ ἡ πρακτικὴ αὐτῶν ἐν τῇ ἐνεργείᾳ τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, ἣτις ἔχει τὸ καθήκον, ἵνα εἰς πρώτην ἐνώπιον αὐτῆς καταφυγῆν τῶν ἀντικρου τοῦ Συντάγματος ἀδικουμένων ἀποφανθῇ, τίς ἐκ τῶν νόμων εἶναι ἐπικρατέστερος· ὁ θεμελιώδης, ὁ καταστήσας τὴν πολιτείαν, ἢ ὁ διὰ τῆς δημεύσεως ἀντιστρατευόμενος κατ' αὐτῆς;

Ἡ δὲ Β' κατηγορία τῶν ὑπὸ ἐξέτασιν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς, κανονίζουσα τοὺς φόρους τῆς περιουσίας καὶ τοὺς φόρους τοῦ αἵματος, περιλαμβάνει 3 νόμους ἐπὶ τῶν πρώτων καὶ 2 ἐπὶ τῶν δευτέρων. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν περιουσίαν, ὁ μὲν νόμος ΥΞ' διατηρεῖ ἐν ἰσχύϊ τὴν καὶ ἐν τῷ προηγουμένῳ ἔτει ἐφαρμοσθεῖσαν φορολογίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ τῶν μὲν ἰδιοκτητῶν ἀγρῶν συνεισφέρουσιν εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον 8 τοῖς % , τῶν δὲ ἐθνικῶν 15. Οἱ ἐλαιῶνες καὶ αἱ ἐθνικοδιόκτητοι σφαριδάμπελοι 10 τοῖς % , ἡ ἰδιόκτητος σταφίς 13 δρ. κατὰ χιλιάδα λιτρῶν, ὁ βάμβαξ κατὰ στατήρα 9 δρ. καθαρὸς καὶ 3 ἀκαθάριστος, τὰ κουκούλια δρ. $1\frac{1}{2}$ κατ' ὄκταν κλπ. Ἀλλ' ὁ σκοπὸς μου δὲν εἶναι ἢ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐν πάσαις ταῖς λεπτομερείαις εἴσοδος.—Ὁ δὲ ΥΠΔ' νόμος ὑποβάλλει εἰς χαρτόσημον τοὺς ὀριστικούς μετοχικούς τίτλους τὰς τοκοφόρους ὁμολογίας καὶ τὰς πρὸς τοὺς μετόχους χρηματικὰς ἀποδείξεις τῶν ἀνωνύμων παντὸς εἶδους ἐταιριῶν, κατὰ τὴν διατίμησιν τοῦ ἀπὸ 31 Ὀβρίου 1869 νόμου, ἐπιτρέπων εἰς τὴν κυβέρνησιν ἵνα εἰσάξῃ καὶ χαρτόσημον κινητὸν, κανονίζουσα τὰς περιπτώσεις τῆς χρήσεως τοῦ ἐπὶ ἐγγράφων ὑποκειμένων ἤδη εἰς φόρον χαρτοσήμου. Τὸ φορολογικὸν ἀποτέλεσμα τοῦ νόμου τούτου συνδέεται στενῶς πρὸς τὸν νεώτερον πιστωτικὸν βίον τῆς Ἑλλάδος. Ὅσῳ οὗτος ἐπὶ στερεωτέρων βάσεων λειτουργεῖ, τόσῳ ἢ πρόσοδος τοῦ δημοσίου ἀφθονωτέρα.—Ὁ δὲ ΥΔΒ' νόμος εἰσάγει τροποποιήσεις τινὰς ἐν τῷ ὑπάρχοντι τελωνιακῷ δασμολογίῳ, ὡς π. χ. ἀντὶ λεπ. 12 ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ βάμβακος ὀρίζει λεπ. 5 κατ' ὄκταν εἰς τὸν βάμβακα τοῦ Μακῶ, Σεϋλάνδ καὶ Ὀρλεάνς. Ἡ διὰ τὴν μεταλλουργίαν δύστηκτος γῆ ἀπαλλάσσεται παντὸς εἰσαγωγικοῦ τέλους, ἐπὶ πενταντίαν δὲ καὶ αἱ διὰ τὴν ὑαλουργίαν, σαπωνοποιίαν καὶ χημικὴν βιομηχανίαν πρῶται ὕλαι. Ἐπίσης ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ ἀλευροποιία, διότι ἡ ἐπιστροφή τοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους ἐπὶ τοῦ εἰς ἄλευρα ἐξαγομένου ἐκ νέου σίτου ἐξετάθη καὶ ἐπὶ τῆς εἰς ζυμαρικά ἢ δίπυρα ἐξαγωγῆς.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸν φόρον τοῦ αἵματος, ὁ ὀριστικὸς κανονισμὸς αὐτοῦ ἐπὶ τῶν νέων τῆς Εὐρωπαϊκῆς προόδου βάσεων ἀνήκει οὐσιωδῶς εἰς τὸ μέλλον. Ὅταν τὰ ἔθνη καλοῦνται σύσσωμα εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν, ἡ τετριμμένη ὁδὸς περιέχει πολλὰς συμφοράς. Ἡ ἀνανέωσις οὕτω εἶναι τὸ μέγα τῆς ζωῆς μυστήριον. Ὅπωςδὴποτε ὁ μὲν νόμος ΥΟΕ', ὀρίζων τὴν δύναμιν τοῦ κατὰ θάλασσαν στρατοῦ εἰς 1078 ἀξιωματικούς, δοκίμους, ὑπαξιωματικούς, μηχανικούς θερμαστάς, τεχνίτας, ὑπαλλήλους καὶ τέλος ναύτας, ἐπιτρέπει ναυτολογίαν 50 (!) ἀνδρῶν ἐξ ἐθελοντῶν καὶ κληρούχων. Ὁ δὲ ΥΠΖ' νόμος, ὀρίζων τὴν δύναμιν τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ εἰς 12 397 ἀξιωματικούς, ὑπαξιωματικούς, μουσικούς καὶ στρατιώτας, ἐπιτρέπει στρατολογίαν 2 500 ἀνδρῶν, διανεμομένων εἰς τοὺς δήμους τοῦ Κράτους κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δημοτῶν.

Ἡ δὲ Γ' κατηγορία, ἀφορῶσα τὴν ἐθνικὴν ἰδιοκτησίαν, περιλαμβάνει 3 νόμους, ἐξ ὧν ὁ μὲν ΥΟΘ' παρέχει εἰς τὴν ἐταιρίαν τῶν «Μεταλλουργείων τοῦ Λαυρίου» τὸ δικαίωμα νὰ συνεχκαμινεύσῃ τὰς Λαυριωτικὰς σκωρίας καὶ ἐκβολάδας, αἵτινες κεῖνται ἐντὸς τῶν ὀρίων τοῦ μεταλλείου, περὶ οὗ τὰ ἀπὸ 23 Αὐγούστου 1867 καὶ 31 Δεκεμβρίου 1868 διατάγματα. Ἡ τεχνικὴ τῶν ἐκβολάδων ἔννοια περιλαμβάνει πᾶσαν ἐκ τῆς ἀρχαίας μεταλλευτικῆς ὕλην. Τὸ δικαίωμα τοῦ δημοσίου ὀρίζεται εἰς 53 τοῖς % , προαφαιρουμένων δρ. 400 κατ' ἕκαστον τόνον τοῦ παραγομένου μολύβδου λόγῳ παραγωγικῆς δαπάνης. Ἐὰν ἡ τιμὴ τοῦ μολύβδου (ἐν τίνι ἀγορᾷ;) καταπέσῃ κάτω τῶν δρ. 800, τὸ ὄριον τῆς παραγωγικῆς δαπάνης ἐλαττοῦται μέχρι τοῦ ἡμίσεως αὐτῆς· ἐν περιπτώσει δὲ διαφωνίας μεταξὺ δημοσίου καὶ ἐταιρίας, ὀφείλει αὕτη ἢ νὰ παραδεχθῇ τὴν ὑπ' ἐκείνου προτεινομένην ἀγοραίαν ἀξίαν, ἢ νὰ π λ η ρ ὶ σ η α ὕ τ ῆ ν (ἀρθ. 3) κρατοῦσα τὸν μολύβδον καὶ τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας τούτου λόγῳ παραγωγικῶν ἐξόδων. Τὸ ἐκλεκτικὸν τοῦτο δικαίωμα ἔχει τί παράδοξον ἐν ἑαυτῷ, διότι ἡ ἐταιρία, ὑποτιθεμένου ὅτι τὸ δημοσίον ὀρίζει τὴν τιμὴν

τοῦ μολύβδου εἰς δρ. 790, δὲν θὰ κρατήσῃ μόνον τὸ ἥμισυ ταύτης σὺν τῷ μολύβδῳ, ἀλλὰ καὶ 47 τοῖς % ἐκ τοῦ ἐτέρου ἡμίσεως, ὀφείλουσα ἀπέναντι τούτου μόνον 53 τοῖς %.

Μέχρι τῆς 28 Ἰαννουαρίου 1874 ἡ ἐταιρία τῶν «Μεταλλουργείων τοῦ Λαυρίου» ὀφείλει νὰ ἀρχίσῃ τὴν καμίνευσιν τῶν ἐκβολάδων, ἐξακολουθοῦσα κατὰ τὸ μεταξὺ διάστημα τὴν καμίνευσιν τῶν σκωριῶν καὶ πληρώνουσα καθ' ἕκαστον τόνον τοῦ ἐκ σκωριῶν μολύβδου δρ. 73 $\frac{1}{10}$ πρὸς τὸ δημόσιον. Ἐὰν μετὰ τὴν ἀνωτέρω προθεσμίαν δὲν ἀρχίσῃ ἡ τῶν ἐκβολάδων ἐκκαμίνευσις, τὸ δικαίωμα τοῦ δημοσίου ἐπὶ τῆς καθαρᾶς προσόδου τῶν καμίνων τῆς ἐταιρίας κανονίζεται ἐπὶ τῇ τελείῃ ἤδη κατὰ τὰς ἐκβολάδας βάσει, ἥτοι εἰς 53 τοῖς %. Ὑπὸ ἐτέραν ἔποψιν, εἰς ἡμέρας 28 Ἰουλίου 1874 δὲν διατεθῶσιν ἄλλως αἱ λοιπαὶ Λαυριωτικαὶ ἐκβολάδες, παραχωροῦνται αὐταὶ εἰς τὴν ἐταιρίαν, ἣτις ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὀφείλει νὰ ἀναβιβάσῃ κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς τὸν ἀριθμὸν τῶν καμίνων τῆς εἰς 42. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἤδη παραχωρηθεῖσαν αὐτῇ περιφέρειαν, ὁ ἀριθμὸς τῶν καμίνων ὀρίζεται μέχρι τῆς 28 Ἰουλίου 1875 εἰς 30, τῶν ὁποίων τὸ τρίτον πρέπει νὰ εἶναι εἰς ἀέγναον ἐνέργειαν, συμπληρουμένων τῶν ἤδη ὑπαρχουσῶν διὰ 12 νέων καμίνων, ἀξίας 1 $\frac{1}{2}$ ἑκατομμυρίου δραγμῶν (6 τὸ α' ἔτος καὶ 6 τὸ β'), διὰ τὸ τέλος τῆς κατ' ἐλάχιστον ὄρον ἐνιαυσίας παραγωγῆς 12 χιλ. τόνων μολύβδου (ἴδ. ἀρθ. 4 συμβάσεως μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς ἐταιρίας). Ὁ ἐλάχιστος οὗτος ὄρος τῆς παραγωγῆς μαρτυρεῖ τὸ ἀνεξάντλητον τῆς Λαυριωτικῆς ἰδέας. Ἀκένωτοι θησαυροὶ! . . . Ἐὰν ὑποθέσωμεν, ὅτι τὸ τρίτον τῶν 12 χιλ. τόνων ἀφορᾷ τὰς πρὸς παραγωγὴν τοῦ ὄλου ἀναγκαίας δαπάνας, ἰδοὺ ὅτι ἀνήκουσι τῷ δημοσίῳ 4 240 τόνοι μολύβδου· εἰς τὸ ἥμισυ εἰς δαπάνας, ἡ μερὶς τοῦ δημοσίου καταβιβάζεται εἰς 3 180 τόνους· ἥτοι, πρὸς δρ. 800 κατὰ μέσον ὄρον ὁ τόνος, εἰς τὴν πρώτην μὲν περίπτωσιν 3 392 000 δρ. εἰς τὴν δευτέραν δὲ 2 544 000. Πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ εισοδήματος τούτου, (ἐκτὸς καὶ ἄλ-

λων περιστάσεων) διατελοῦσι κατὰ τὸ ἄρθρον 6 τῆς συμβάσεως ὑπέγγυοι α') 3 000 μετοχαὶ τῶν συμβούλων τῆς ἐταιρίας (πρὸς 200 φρ. ὀνομαστικὴ ἀξία=600 000 δρ.), καὶ β') αἱ ἐν γένει τῆς ἐταιρίας κτήσεις (καταστήματα, σιδηρόδρομοι κλπ.). Οὐαὶ εἰς τὴν ἐπιχείρησιν, ἂν ὁ χῶρος αὐτῆς δὲν παράγῃ κατ' ἔτος 12 χιλ. τόνων μολύβδου! Ἡ Κυβέρνησις θὰ καταφάγῃ αὐτήν, ὡς ὁ Κρόνος τὰ τέκνα του.

Πρέπει λοιπὸν νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι οἱ συμβαλλόμενοι διετέλουν εἰς πλήρη τοῦ πράγματος γνῶσιν, ἥτις, ἀναλυομένη ὑπὸ κερδοσκοπικὴν ἔποψιν, παριστάνει ὑπὲρ τοῦ ἐξ εἰκοσιν ἑκατομμυρίων κεφαλαίου τῆς ἐταιρίας, (ἐπὶ τῇ βάσει τῶν 12 χιλ. τόνων μολύβδου κατὰ τοὺς ἀνωτέρω ὑπολογισμοὺς), τὸ πλήρες γσητείας καθαρὸν ἐνιαύσιον κέρδος ἢ 3 008 000 δρ. ἢ 2 256 000, ἱκανὸν νὰ συγκινήσῃ τὴν φαντασίαν τῆς Ἑλληνικῆς ἀγορᾶς, καὶ ὑποτιθεμένου ἀκόμη, ὅτι ἄλλοι φθονεροὶ θὰ ἔσπευδον νὰ ὑπερθεματίσωσι τὰς λοιπὰς τοῦ Λαυρίου ἐκβολάδας.

Ἐκ δὲ τῶν ἐτέρων δύο νόμων ὁ μὲν ΥΠΑ' ἐπεκτείνει τὰ πλεονεκτήματα τοῦ ἀπὸ 24 Μαρτίου 1871 νόμου καὶ πρὸς τοὺς μέχρι τέλους 1872 ἐμφυτεύσαντας ἐπὶ γαιῶν ἐθνικῶν, ἐπισκοπικῶν ἢ διαλελυμένων μονῶν. Ἐν γένει ἀρκεῖ οἱ ἐμφυτεύσαντες νὰ δηλώσωσι, διαρκοῦντος τοῦ ἔτους 1873, τὴν θέλησιν των, καὶ μετατρέπονται εἰς τελείους ἰδιοκτητάς, ὑπόχρεοι μόνον ὄντες εἰς τὴν πληρωμὴν τῆς ἐνεστώσης ἀξίας τῆς πεφυτευμένης γῆς εἰς 18 ἐνιαυσίας δόσεις, ἐξ ὧν ἑκάστη περιέχει 4 τοῖς % χρεωλύσιον καὶ 4 τοῖς % τόκον. Ὁ δὲ νόμος ΥΠΓ' παρατείνει ἐπίσης μέχρι τέλους 1873 τὴν προθεσμίαν τῆς διὰ τοῦ συστήματος τῶν δηλώσεων ἐφαρμογῆς τοῦ ἀπὸ 25 Μαρτίου 1871 νόμου περὶ διανομῆς καὶ διαθέσεως τῆς ἐθνικῆς γῆς, κατὰ τὸν ὅποιον πᾶς πολίτης Ἑλλήν, ἔγγαμος ἢ ἐνῆλιξ, ἐξ ἰδίας ἐργασίας ἢ περιουσίας ζῶν, πᾶσα χήρα πολίτου Ἑλλήνος καὶ τὰ ἐκ τούτου ὀρφανὰ τέκνα (ὄμοσ), καλοῦνται εἰς μετοχὴν ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς γῆς. Ὑπάρχουσι καὶ ἐξαιρέσεις, διότι ἡ ἄτεχνος χήρα εἶχει ἡμισυ δικαίωμα, ἢ δὲ ἔχουσα τέκνα, εἰς

ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον, στερεῖται παντός δικαιώματος, βεβαίως πρὸς ποινὴν, ἣτις μαρτυρεῖ τὴν μεγάλην τοῦ νομοθέτου ιδέαν περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων (!) Ἐπίσης ἀποκλείονται καὶ οἱ καταλαβόντες ἤδη ἐθνικὰς γαίας δυνάμει τῶν περὶ προικοκτησίας καὶ περὶ ἀποίκων εὐεργετικῶν νόμων, καθὼς καὶ οἱ κάτοχοι φυτειῶν ἐπὶ ἐθνικῶν ἢ ἐκκλησιαστικῶν γαιῶν. ἔννοεῖται ὁμως μέχρι τοῦ ποσοῦ τῆς ἡδὴ περιελθούσης αὐτοῖς ἐκτάσεως. Ὡς μέγιστος ὅρος τῆς πρὸς ἕκαστον δικαιούχον παραχωρητέας ἐκτάσεως ὀρίζονται ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς 25 Μαρτίου 1874 στρέμματα ἢ 40 ποτιστικῆς γῆς ἢ 80 μὴ τοιαύτης. Περιλαμβάνονται δὲ εἰς τὴν διανομὴν ὅλαι αἱ ἐθνικαί, αἱ ἐπισκοπικαὶ καὶ αἱ τῶν διαλελυμένων Μονῶν γαῖαι, καλλιεργούμεναι ἢ μὴ, ἐκτὸς 1) τῶν δασῶν καὶ τῶν συστάδην ἀγριελαιῶν, 2) τῶν πρὸς δημόσιον ἢ δημοτικὸν σκοπὸν διορισθησομένων ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, 3) τῶν παραχωρητέων δυνάμει γραμματίων (φαλαγγιτικῶν, Κρητικῶν κλπ.) καὶ 4) τῶν πολυετῶς μισθωθειῶν γαιῶν, τῶν ἐπιδίκων καὶ τῶν ἐφ' ἃν τὸ δημόσιον εἶναι συνιδιοκτήτης, μέχρις οὗ διαρκεῖ ἢ μίσθωσις (ἐκτὸς ἂν γείνη ὑπὸ ὄρον ἢ διάθεσις), ἢ δίκη καὶ ἢ συνιδιοκτησία.

Ὁ τίτλος τοῦ νόμου περὶ διανομῆς τῆς ἐθνικῆς γῆς ἔχει μεγάλας ἀξιώσεις καὶ ἱστορίαν ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ὑποθέτει τὴν ιδέαν τῆς κληρονομίας τῶν πρὸ Τουρκοκρατείας προγόνων ἡμῶν, ἀρχικῶν τῆς Ἑλληνικῆς γῆς κυρίων, ἢ τὴν ιδέαν τῆς ἐπὶ τοῦ 1821 αἵματηρᾶς συγκατακτῆσεως αὐτῆς ὑπὸ ὅλων ὁμοῦ (ὅπερ ἀληθέστατον). Σκληρὰ ἀπάτη! Ἀνεξαρτήτως τῆς υποθήκης, ἣν τὰ ἐξωτερικὰ τῆς πρώτης ἡμῶν περιόδου δάνεια κέκτηνται ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς γῆς (δὲν πρέπει δὲ ἢ περὶ τούτων συμφωνία νὰ λησμονηθῆται εἰς ὑπερβολὴν), ἢ διανομὴ αὐτῆς ἔχει μᾶλλον τὴν ἔννοιαν τῆς τμηματικῆς τῶν γαιῶν πωλήσεως, τῆς ὁποίας τὸ τίμημα πληρόνεται ὑπὸ τῶν δηλούντων (ἐν οἷς προτιμῶνται οἱ κάτοχοι) εἰς 26 ἐτησίαις δόσεις, ὧν ἐκάστη περιέχει χρεω-

λύσιον 3 τοῖς % καὶ τόκον 2 τοῖς % . — Ἐν γένει ὅσον ἀφορᾷ τὸν προσδιορισμὸν τῆς τιμῆς τῆς ἐθνικῆς γῆς, πεφυτευμένης καὶ μὴ, οἱ δύο τελευταῖοι νόμοι ἀνέθηκαν αὐτὸν εἰς δύο βαθμοὺς διοικητικῆς ἐρεύνης καὶ ἀποφάσεως ἐπιτροπῶν ὑπὸ τὸν ἀνώτερον τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἔλεγχον (;), ἰδίως δὲ, εἰς περίπτωσιν ἐκνικήσεως ὑπὸ τρίτων τῆς παραχωρηθείσης ὡς ἐθνικῆς γῆς, τροποποιουσι τὰ πρότερον ἰσχύοντα, διότι εὐλόγως ἐπιτρέπουσι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν προκαταβληθειῶν δόσεων καὶ ἀκυροῦσι τὰς ἐτι ὀφειλομένας.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΚΙΝΗΣΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.

Κατὰ τοὺς μέχρι τοῦδε δημοσιευθέντας γενικοὺς πίνακας τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐμπορίου ἢ ἐξῆς δεκαετία 1862—1874 κινήσεις αὐτοῦ ἔχει ὡς ἐξῆς εἰς δραχμάς.

ἔτος	Εἰσαγωγή	Ἐξαγωγή	ἔτος	Εἰσαγωγή	Ἐξαγωγή
62	49 409 666	32 323 726	67	89 634 033	64 703 648
63	63 850 642	26 140 956	68	88 402 364	54 533 273
64	64 899 763	34 388 640	69	94 380 028	62 559 034
65	90 254 389	54 674 749	70	97 024 083	52 908 429
66	89 872 802	54 033 423	74	408 536 376	76 382 704
	354 984 264	192 580 134		477 994 088	308 089 077

Ἐν συνόλῳ λοιπὸν εἰσῆχθησαν πραγματεῖαι ἀξίας δρ. 832 978 352 καὶ ἐξῆχθησαν δρ. 500 669 244, ὥστε ἡ εἰσαγωγή πλεονεκτηεῖ τῆς ἐξαγωγῆς κατὰ δρ. 332 309 144.

Οἱ πίνακες τῆς κινήσεως τοῦ ἐμπορίου μαρτυροῦσι τὴν περὶ τὰ ὄρια τῆς ἐπικρατείας διὰ τῶν τελωνείων κυκλοφορίαν τῶν ἰθαγενῶν καὶ ξένων προϊόντων. Ἐκαστος δὲ δύναται νὰ λάβῃ τελειοτάτην εἰκόνα τοῦ οικονομικοῦ τούτου φαινομένου, φανταζόμενος τοὺς ἐμπορευομένους τὴν διεθνῆ

συναλλαγὴν ἰσταμένους ἐπὶ τῶν ὀρίων δεδομένης ἐπικρατείας καὶ ἀνταλλάσσοντας πρὸς ἀλλήλους τὰς πραγματείας των. Ἀκριβῶς τοῦτο συμβαίνει· διότι τὶ σημαίνει ἂν ἔμπορος τις εἰσάγει σταφίδα Κορινθιακὴν ἐν Ἀγγλίᾳ, ἀποβλέπων εἰς τὰ νομίσματα ταύτης, ἐνῶ ἄλλος ἔμπορος εἰσάγει ἀντάξια ὑφάσματα Ἀγγλικά ἐν Ἑλλάδι, ἐπιδιώκων τὰ νομίσματα αὐτῆς; Ἀνεξαρτήτως τῆς ἰδέας ὅτι καὶ τὰ νομίσματα πραγματεία εἶναι (προτιμωμένη πραγματεία κατὰ Gianilh), παρέρχεται ὁ ἐνιαυτός καὶ καταστρώνεται ὁ ἰσολογισμὸς τῆς τελωνιακῆς κυκλοφορίας. Ἐν τούτοις ἐὰν πιστεύσωμεν τοὺς ὑπ' ὄψιν πίνακας, ὁ τῆς δεκαετίας 1862—1871 γενικὸς ἰσολογισμὸς κλείεται διὰ 332 καὶ ἐπέκεινα ἑκατομμυρίων εἰς βάρους τῶν Ἑλληνικῶν βαλαντίων.

Τὸ μέγα τοῦτο ἔλλειμμα τῆς ἡμετέρας διεθνούς συναλλαγῆς δεῖται ἐρεῦνης ἰδιαίτερας· εἶναι δὲ ἱκανὸν ἵνα πολλὰς διαταράξῃ φαντασίας, διότι ἐὰν ἐν διαστήματι δεκαετίας ἢ Ἑλλάς ἀπέστειλεν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν 332 309 141 δρ. εἰς νόμισμα, εἶναι θαυμάσιος τῇ ἀληθείᾳ τόπος, καὶ τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ ἀπὸ 17 785 940 δραχμῶν κατὰ τὸ 1862 ἀνεβίβασε τὴν τοιαύτην προμήθειαν του εἰς 44 112 652 δρ. κατὰ τὸ 1870, ἐξ οὗ περ συνάγεται, ὅτι, ἀντὶ τῆς ἐλαττωθῆ τὸ ρεῦμα τοῦ ἐθνικοῦ Πακτωλοῦ, ἀπ' ἐναντίας ἐνδυναμοῦται. Τὸ ζήτημα τόρα εἶναι ποῦ κεῖται ὁ Πακτωλὸς οὗτος. Τὰ Λαυριωτικὰ ἀργυρεῖα παραιτοῦνται τοιαύτης ἀξιώσεως· καὶ μέχρις ἀνορθώσεως ἐτέρας φωτεινῆς λαμπάδος ἐπὶ τινος ἄλλης ἄκρας τῆς Ἑλληνικῆς γῆς οἱ φύλακες τῶν ὑπογείων θησαυρῶν Γρύπες τῆς ἀρχαιότητος δὲν φαίνονται εἰσέτι πολὺ πρὸς ἡμᾶς εὐνοϊκοί. Ὑπολείπεται οὕτως ἢ ἐτέρα ἰδέα, ἢ ἐξομοιοῦσα τὴν Ἑλλάδα πρὸς τὴν ἀτυχή ἐκείνην οἰκογένειαν, ἣτις, μὴ δυναμένη νὰ διαθρέψῃ τὰ τέκνα τῆς, ἀποστέλλει αὐτὰ εἰς τὴν ξένην γῆν. Τὰ τέκνα ταῦτα προάγονται εἰς βιομηχανίαν, ἐμπόριον καὶ πλοῦτον μέρος τοῦ ὁποίου κανονικῶς εἰσάγουσι ἐντὸς τῆς γενετέρας γῆς. Ἐκ τούτου λοιπὸν ἐπληρώθησαν τὰ 332 ἑκατομμύρια τῆς παρελθούσης δεκαετίας.

Ἡ ἰδέα αὕτη ἔχει τί ἀπλοϊκόν, κατάγεται δὲ ἐμμέσως ἐκ τοῦ ἐμποροκρατικοῦ συστήματος (17 καὶ 18 αἰῶν), καθ' ὃ ἢ μεταξὺ εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς διαφορά πληρόνεται πάντοτε εἰς νόμισμα. Ὅσῳ τῆς ἐξαγωγῆς μείζων ἢ εἰσαγωγῆ, τόσῳ πλείοτερα νομισματικὰ κεφάλαια ἐπατρίζονται· ἀπ' ἐναντίας ὅσῳ ἢ ἐξαγωγῆ μείζων τῆς εἰσαγωγῆς, τόσῳ ἢ χώρα ἐπλούτησεν πλείοτερον ἐξ ἀλλοτρίων. Οὕτως ἢ Ἀγγλία, ἐξαγαγοῦσα κατὰ τὸν παρελθόντα Ὀκτώβριον 22 341 000 λιρ. στερλ. καὶ εἰσαγαγοῦσα 34 754 000 ἐγένετο πτωχοτέρα. Πόσον ὁμως λελανθασμένη εἶναι καὶ ἡ ἰδέα καὶ ἡ βᾶσις αὐτῆς, ἕκαστος θέλει κρίνει ἐκ τῶν ἐπομένων. Καὶ ἐὰν δὲ θέσωμεν κατὰ μέρος ὄλην τὴν ἐπὶ τῶν ὀρίων τῆς ἐπικρατείας σειρὰν τῶν λαθρεμπορίων καὶ τῶν περὶ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἀξίας τῶν τελωνιζομένων πραγματειῶν λαθῶν τῶν συντασσομένων γενικῶν τοῦ ἐμπορίου πινάκων, μόνα τὰ ἐξαγόμενα τούτων ἀρχοῦσιν εἰς διαφώτισιν.

Ἡ καταμέτρησις τῶν κατὰ τὴν χώραν ἡμῶν εἰσαγομένων καὶ ἐξαγομένων πραγματειῶν ἐνεργεῖται διὰ τῆς ἡμετέρας ἀγοραίας ἀξίας κατὰ πᾶσαν τελωνιακὴν αὐτῶν δίοδον. Τοιοῦτρόπως ὁ φορτῶνων ἐν Πάτραις σταφίδα Κορινθιακὴν διὰ Λονδίνον ἐγγράφεται ὡς ἐξάγων π. γ. 100 χιλ. δραχμῶν, διότι ἀντὶ τούτου τιμᾶται τὸ προϊόν του. Ἀλλὰ, μέχρις ὅτου φθάσῃ τοῦτο ἐν Ἀγγλίᾳ, διὰ πόσων ἐξόδων ἐπιβαρύνεται! Ἀποθῆκαι, μεσίται, ἔμποροι καὶ φόροι ἐν Ἑλλάδι, φόρτωσις, ναῦλος καὶ ἀσφάλεια, ἐκφόρτωσις ἐν Ἀγγλίᾳ, φόροι νέοι, ἀποθῆκαι, μεσίται καὶ ἔμποροι, ἐπὶ πᾶσι δὲ ὁ φυσικὸς νόμος τῆς τῶν τιμῶν ποικιλίας (ζήτησις καὶ προσφορά), ἰδοὺ διὰ τίνων μέσων ἢ ἀρχικὴ ἀξία τῶν ἐξαχθειῶν 100 χιλ. δρ. δύναται νὰ ἀναβῆ ἐν Λονδίῳ εἰς 150 καὶ πλέον χιλ. δραχμῶν.

Ἀπ' ἐτέρου ὁ ἐκφορτῶνων ἐν Πειραιεὶ ὑφάσματα Ἀγγλικά ἐγγράφεται ὡς εἰσάγων π. γ. 150 χιλ. δραχμῶν, διότι ἀντὶ τούτου τιμᾶται τὸ ἐμπόρευμα του ἢ ἀγορὰ ἡμῶν. Ἐν τούτοις πόσαι δαπάναι ἀπὸ τῆς πρώτης ἐξ Ἀγγλίας

κινήσεως αὐτοῦ μέχρι τῆς διὰ τοὺς ἡμετέρους καταναλωτάς ἐκθέσεως του! Πόσα πρόσωπα μεσολαβοῦσι, δικαιοῦμενα εἰς ἀνάλογον κέρδος ἐν τῷ μεταξῷ! Τοιοῦτοτρόπως συμβαίνει, ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου παραδείγματος, ὥστε ἐνῶ πληρόνομεν πρὸς τὴν Ἀγγλίαν ὅ,τι ἐλάβομεν παρ' αὐτῆς, οἱ πίνακες μαρτυροῦσι, ὅτι ἐπληρώσαμεν περιπλέον 50 χιλ. δραχμῶν. Ἀρκεῖ ἤδη νὰ ἐκτείνῃ ἕκαστος τὴν συγκεκριμένην ταύτην παρατήρησιν ἐπὶ τοῦ ὄλου τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς, ἵνα πεισθῇ «ὅτι πάντοτε τὰ προϊόντα τῶν λαῶν ἀνταλλάσσονται πρὸς ἄλλα προϊόντα». Καὶ δυνατόν μὲν χώρα τις προσκαίρως κατὰ τὴν διεθνή αὐτῆς συναλλαγὴν νὰ καθυστερήσῃ πρὸς ἑτέραν, ταχέως ὅμως θὰ ἐπέλθῃ ἡ ἰσορροπία, καὶ τόσον τοῦ λοιποῦ θὰ εἰσάγῃ αὕτη ὅσον θὰ δύναται νὰ ἐξάγῃ.

Ἡ χρησιμότης τῶν πινάκων τῆς κινήσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου εἶναι οὐσιωδῶς σχετικῆ. Ἐνῶ ἀφ' ἑνὸς κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὁδηγοῦσιν οὗτοι εἰς τὸ κολοσσαῖον λάθος τῶν 332 ἑκατομ. δραχμῶν, ἀφ' ἑτέρου ἀποκαλύπτουσι μεγίστης οικονομικῆς σημασίας ἀλήθειαν, τὴν μείζονα τούτέστι ἐν τ α σ ι ν τῆς ἡμετέρας ἐξαγωγῆς κατὰ τὴν δευτέραν τοῦ ἐν λόγῳ χρονικοῦ διαστήματος πενταετίας· διότι κατ' αὐτὴν ἡ μὲν εἰσαγωγή αὐξάνει κατὰ δρ. 123 009 822, ἡ δὲ ἐξαγωγή ἀναβιβάζεται κατὰ δρ. 115 498 943, ἐλαττωμένη δὴλ. ἐν τῇ προόδῳ κατὰ μόλις $7 \frac{1}{2}$ χιλ. δραχμῶν, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἐν τῇ πρώτῃ μὲν πενταετία ἡ εἰσαγωγή διετέλει πρὸς τὴν ἐξαγωγήν (εἰς ἑκατομμύρια) ὡς 354 : 192, ἐν τῇ δευτέρᾳ δὲ ὡς 477 : 308. Ἡ ἀναλογία τῆς τοιαύτης ἀναπτύξεως τῆς ἡμετέρας ἐξαγωγῆς εἶναι ἀσφαλές γνώρισμα τοῦ νεωτέρου οικονομικοῦ ἡμῶν βίου ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας, ἥτις παράγει ἤδη πλείοτερα.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ κέρδος τῆς ἡμετέρας διεθνούς συναλλαγῆς, ἐνῶ κατὰ τὴν δευτέραν πενταετίαν εἰργάσθημεν πλείοτερον, δὲν εἰσηγάγομεν κατ' αὐτὴν ἀναλόγως καὶ πλείοτερον. Ὅταν κατὰ τὴν πρώτην πενταετίαν, ἐξαγαγόντες 192

ἑκατομμύρια, εἰσηγάγομεν 354, ἴπως συνέβη ὥστε κατὰ τὴν δευτέραν, ἐξαγαγόντες 308, νὰ εἰσαγάγωμεν μόνον 477; Ἡ δυσαναλογία προφανής. Πρέπει λοιπὸν νὰ ὑποθέσωμεν, ἢ ὅτι τὰ ἡμέτερα προϊόντα ἐπωλήθησαν ἐν γένει εὐθηνότερον ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ κατὰ τὴν δευτέραν πενταετίαν, ἢ ὅτι κατ' αὐτὴν τὰ ξένα προϊόντα ἀνετιμήθησαν ἐν Ἑλλάδι.

Ἀνεξαρτήτως ὅμως τῶν περὶ τὰς τιμὰς φυσιολογικῶν ἐκάστης ἀγορᾶς περιπετειῶν, ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἡμετέρας ἐξαγωγῆς, συνδυαζομένη πρὸς τὸ εὐονώτερον τῶν πραγματειῶν τῆς, ἐξηγεῖ σημαντικώτατον οἰκονομικὸν νόμον, καθ' ὃν ὅσω ἀναπτύσσονται οἱ λαοί, τόσω τὰ προϊόντα αὐτῶν ἀποβαίνουσιν προσιτώτερα. Ὁ μὲν βάρβαρος πωλητῆς θέλει νὰ ὠφελῆθῃ ἐξ ὀλίγων πολλὰ, ὁ δὲ πεπολιτισμένος ἐκ πολλῶν πλείοστα. Ὁ μὲν πρῶτος ἀναβιβάζει τὰς τιμὰς, ὁ δὲ δεύτερος τὰς καταβιβάζει. Τοιοῦτοτρόπως ὅ,τι συμβαίνει μεταξὺ τῶν ἀτόμων συμβαίνει καὶ μεταξὺ τῶν λαῶν. Ἡ ἀληθὴς πρόοδος τῶν νεωτέρων χρόνων συνίσταται εἰς τὴν παραγωγὴν ὅσον ἕνεστι πλείοτέρων καὶ τὴν πώλησιν ὅσον ἕνεστι εὐθηνότερων.

ΝΑΥΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ.

Γνώρισμα ὀρθῶς τεταγμένης νομοθεσίας εἶναι ὅταν ὁ μηχανισμὸς αὐτῆς συντρέχει εἰς τὴν ἀσφαλῆ καὶ εὐκόλον κυκλοφορίαν τῶν κεφαλαίων. Ὅσω τελειότερον ἐκτελεῖ τὴν ἀποστολήν τῆς ταύτην, τόσω αἱ περιουσίαι ἐξασφαλίζονται πρὸς τὴν ἀπολαυστικὴν δὲ κατὰ Ἀριστοτέλην καὶ χρηστικὴν αὐτῶν ιδιότητα προσαποκτῶσι τὴν δραστηριότητα κυριωτάτων πιστωτικῶν ὀργάνων. Κατὰ τοῦτο ἡ πρόοδος τῶν νεωτέρων χρόνων εἶναι ἀνεπίδεκτος ἀμφισβήτησεως· καὶ ἐν τούτοις ἡ τελειότης ἀνήκει πάντοτε εἰς τὸ μέλλον· ὑπάρχει δὲ σπουδαιότατη ἀνωμαλία ἐν τῇ μεταξὺ τῶν χερσαίων καὶ θαλασσίων περιουσιῶν ἀναγκαίᾳ οικονομικῇ ἀρμονίᾳ. Ἐνῶ ἀσήμαντος ἐπὶ τῆς ξηρᾶς οἰκία παρέ-

χει πρὸς τὸν κύριον αὐτῆς τὴν εὐκολίαν τῆς ὑποθήκης, δύνασθε νὰ ἔχητε ἐπὶ τῆς θαλάσσης πολυτιμωτάτην κινητὴν οἰκίαν (πλοῖον), χωρὶς νὰ δύνασθε νὰ ὠφεληθῆτε, ὑποθηκεύοντες τὴν πραγματικὴν αὐτῆς πίστιν. Ἐπιτρέπεται ὑμῖν ἢ ἐνεχυράσις τῆς θαλασσίας ταύτης περιουσίας, ὑπὸ ἓνα ὅμως ὄρον, τῆς παραδόσεως τῆς τούτέστι εἰς χεῖρας τοῦ δανειστοῦ, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν κατεσκευάσατε τὸ πλοῖον σας, ὅπως τὸ μεταχειρισθῆτε. Τότε ἐπινοεῖτε εἰκονικὰς πωλήσεις, καὶ ἀπὸ κυρίου γίνεσθε ἀντιπρόσωπος. Πάντα ὅμως ταῦτα δὲν εὐκολύνουσι τὴν ναυτικὴν βιομηχανίαν, διότι ἀπ' ἐναντίας ἐμπλέκουσιν αὐτήν.

Ἐπάρχει ἐν τούτοις εἰδική τις ἐπὶ τῶν πλοίων πιστωτικὴ ὁδὸς ἀξία ἰδιαιτέρας ἐρεύνης. Ἐννοῶ τὸ ναυτικὸν δάνειον, κατὰ τὸ ὅποιον πρέπει νὰ ἐκτελῆ τὸ πλοῖον εἰς θαλασσίους κινδύνους. Ἄμα τοῦτο μένει ἐν τῷ λιμένι, εἶναι περιουσία, οὕτως εἰπεῖν, νεκρά. Ὑποθεθίσθω ὅμως, ὅτι ἐξέρχεται εἰς πλοῦν καὶ ὅτι εὐοδοῦται· τότε κατὰ τὸ ἄρθρον 5 τοῦ ἀπὸ 13 Ἰβρίου 1854 νόμου τὰ νεώτερα δάνεια προτιμῶνται τῶν προγενεστέρων, ὅλα δὲ ἀποβάλλουσι τὸ προνομίον των, εἰάν, πρὶν ἢ ἐξοφληθῶσι, τὸ πλοῖον ἐπιχειρήσῃ νέον πλοῦν, διότι τὰ νέα τούτου δάνεια κατισχύουσι τῶν προηγουμένων, τὰ ὅποια καθ' ἑαυτὰ κατατάσσονται πλέον ἐν τῇ σειρᾷ τῆς ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ναυτοδανείων ἐγγραφῆς. Ἡ τελευταία πρόνοια καλὴ, ὑποθέτει ὅμως ὅτι τὰ ἀείποτε ἀνανεούμενα καθ' ἕκαστον πλοῦν δάνεια ἀφίνουσιν ἱκανὸν τόπον διὰ τὰς ἐλπίδας τῶν προηγουμένων. Ὡστε ὅπως εἶναι ὠργανισμένη ἢ ναυτικὴ ἡμῶν πίστις, ὁ δανειστής πρέπει νὰ κατάγῃται ἐκ τοῦ πολυομάτου Ἄργου, ὅστις, λέγεται, ὅτι δὲν ἐκοιμᾶτο ποτέ.

Βεβαίως ἢ προτίμησις αὕτη τῶν μεταγενεστέρων δανείων ἀπορρέει ἐκ τῆς ἀρχῆς καθ' ἣν ὅ,τι χρησιμεύει πρὸς συντήρησιν τοῦ ὑπεγγύου πράγματος διατελεῖ εἰς πρώτιστον λόγον, ἀφοῦ ἄνευ αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα θὰ κατεστρέφετο. Ἄλλ' ἢ ἀρχὴ αὕτη λειτουργεῖ καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς (ἄρθ. 941 § 2, 991 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας), χωρὶς διὰ τοῦτο ἢ

ὑποθήκη νὰ παρεβάλλῃ προσκόμματα (ἄρθ. 48 τοῦ ἀπὸ 14 Αὐγούστου 1836 νόμου) εἰς τὴν κανονικὴν ἀνάπτυξιν τῶν συντηρητικῶν δικαιωμάτων, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου εἶναι δραστηριώτατον μέσον εἰς ἀνάπτυξιν τῶν πιστωτικῶν. Ἡ δυσκολία τοῦ ἡμετέρου νομοθέτου εἰς ἐπέκτασιν τῆς ὑποθήκης καὶ ἐπὶ τῶν πλοίων ἐξηγεῖται ἐκ τῆς περὶ τὴν διάκρισιν τῶν κτημάτων ἐπιμελείας αὐτοῦ. Ἀφοῦ ἐκήρυξε τὰ πλοῖα κινητὰ, συμβουλευθεὶς κατὰ τοῦτο τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, ἐθεώρησεν ὡς ἀσυμβίβαστον πρὸς τὴν ὑποθήκην τὴν κινητὴν τῶν ὑπεγγύων ἰδιότητα. Ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ νομοθέτου ἢ ὑποθήκη εἶναι ἀχώριστος ἐκ τῆς ἰδέας τοῦ ἀκινήτου, διότι, καθὼς παρατηρεῖ ὁ κ. Καλλιγᾶς (Συστ. Ρωμ. Δικ. τομ. 2 § 388) «τὰ ἀκίνητα μόνον δύνανται νὰ ἐκπληρώσουσι τὰς συνθήκας τῆς δημοσιότητος καὶ εἰδικότητος.» Ἐννοῶ τὰς συνθήκας ταύτας, ὅταν ἐν τῷ Ἀθηναϊκῷ Δικαίῳ ἢ ὑποθήκη ἐστηρίζετο ἐπὶ λιθίνων ἐπιγραφῶν (ὄροι), πρὸς τὰς ὁποίας ἢ ἀκίνησια τοῦ ὑπεγγύου πράγματος εἶναι τῶν ὄντι ἀναπόφευκτος. Ὅταν ὅμως ἢ δημοσιότης καὶ ἢ εἰδικότης τῆς ὑποθήκης στηρίζεται ἐπὶ βιβλίων εἰς γινῶσιν ὅλου τοῦ κόσμου, δὲν νομίζω ἀνέφικτον τὴν ἐπέκτασιν τῆς ὑποθήκης καὶ εἰς κατηγορίαν κτημάτων κινητῶν, ὅποιαν ἀποτελοῦσι τὰ πλοῖα, μάλιστα μετὰ τὴν ἀπόδειξιν τῆς πρὸς τὰ βιβλία τῶν ναυτοδανείων εὐπειθείας αὐτῶν.

Ἡ μεταξὺ τῆς ὑποθήκης καὶ τῶν πλοίων νομικὴ ἄρμονία δὲν εἶναι φανταστικὴ. Ἀνεξαρτήτως τῆς γενικῆς ἰδέας, τὴν ὅποιαν ἐπὶ τοῦ προκειμένου παρέχει ἢ ἐφαρμογὴ τῆς Ρωμαϊκῆς ὑποθήκης καὶ ἐπὶ κινητῶν (9 Πανδεκτῶν 20, 1), αἱ νεώτεροι νομοθεσίαι δὲν ἐδίστασαν νὰ ἐπεκτείνωσι τὰ εὐεργετήματα τοῦ ὑποθηκικοῦ θεσμοῦ καὶ ἐπὶ τῶν πλοίων. Τοιοῦτοτρόπως ἢ Ἀγγλία κατὰ τὸ 1854 διὰ τῆς νέας ἐπὶ τοῦ ἐμπορικοῦ ναυτικοῦ νομοθεσίας τῆς ἐμόρφωσε τέλειον σύστημα τῆς ἐπὶ τῶν πλοίων ὑποθήκης, τὴν ὅποιαν παρεδέχθη καὶ ἢ Γερμανία κηρύξασα τὰ πλοῖα ἀκίνητα. Βεβαίως δὲν ἀρμόζει εἰς τὸν νομοθέτην, ἵνα, ὅταν ὅλος ὁ κόσμος βλέπει τὴν κίνησιν τῶν πλοίων ἐπὶ τῆς κυανῆς θα-

λάσσης, παρεμβαίνη αὐτὸς ὅπως βεβαιώσῃ τὸ ἐναντίον. Ὁ Γερμανὸς νομοθέτης ἠδύνατο λοιπὸν χωρὶς νὰ διαταράξῃ τὴν φυσικὴν τῶν πραγμάτων τάξιν, νὰ καλέσῃ εἰς τὸν δεῖπνον τῆς ὑποθήκης μεταξὺ τόσων ἀκινήτων καὶ τὰς πλεούσας οἰκίας. Ἐν τούτοις τὸ οὐσιῶδες εἶναι ὁ οἰκονομικὸς ἐπὶ τοῦ προκειμένου σκοπὸς, τοῦ ὁποίου ἡ νεωτέρα ἀνάπτυξις ὑπεβλήθη τελευταῖον καὶ ἐνώπιον τῆς Γαλλικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ἐν νομοσχεδίῳ, ὅπερ προοιμίασεν ἀπὸ τοῦ 1870 εἰδικὴ περὶ τῶν ναυτικῶν ἀναγκῶν ἐπιτροπή.

Ἡ λογικὴ τοιούτων παραδειγμάτων πρὸς ἔθνος ναυτικώτερον καὶ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Γερμανίας, πρωταγωνιστοῦν μάλιστα ἐν τῇ Μεσογείῳ θαλάσσει, κέκτηται τοιαύτην δύναμιν, ὥστε δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι μεταξὺ τῶν πρώτων ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς αὐτοῦ ἔσεται ἡ καθόπισις τῆς ναυτικῆς ἡμῶν βιομηχανίας διὰ τοῦ μεγάλου τῆς ὑποθηκικῆς πίστεως μοχλοῦ. Ἀφ' ἧς στιγμῆς ἄρχεται ἡ κατασκευὴ τοῦ πλοίου, ἡ ὑπόθηκὴ εἶναι ἔτοιμος νὰ χορηγήσῃ τὴν συνδρομὴν αὐτῆς, ἀνοίγουσα νέαν ἐποχὴν διὰ τὰ ναυπηγεῖα τῆς Ἑλλάδος, τὰ ὁποῖα θὰ λάβωσι τοιουτοτρόπως ἰδιαιτέραν ζωὴν. Ἀλλὰ τὸ πλοῖον περιμένει εἰς τὸν λιμένα; Ἡ ὁδὸς τῶν κεφαλαίων ἀνοικτὴ καὶ ὁ ἰδιοκτῆτης ἔχει πρόχειρον τὴν ὑπόθηκην αὐτοῦ εἰς περαιτέρω ἀνάπτυξιν τοῦ θαλασσίου ἐμπορίου του. Ὑποθεθῆσθω ὅμως, ὅτι τὸ πλοῖον διατελεῖ εἰς πλοῦν. Πῶς τότε ὁ ἰδιοκτῆτης θὰ μεταχειρισθῇ τὸ πιστωτικὸν ὄργανόν του; Μήπως δὲν δύναται πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ πλοίου του διὰ καταλλήλου τῶν ὑποθηκικῶν βιβλίων μηχανισμοῦ νὰ κρατήσῃ παρ' ἐαυτῷ τὴν εὐκολίαν πρὸς δανεισμὸν δεδομένης ποσότητος; Ἀλλὰ δύναται νὰ εἴπῃ τις, ὡραῖα ὑπόθηκὴ ἢ τοῦ πλοίου, ὅταν ἡ πρώτη καταγίς τὸ συντρίβη ἐπὶ τῶν σκοπέλων! Θὰ παρέπεμπον ἐν τούτοις αὐτὸν εἰς τὰς συμφωνίας τῶν δανειστῶν τῆς ξηρᾶς περὶ προασφαλίσεως τῶν ἐνυποθήκων οἰκιῶν κατὰ τοῦ πυρός, ἵνα ἐφησυχάσῃ οὕτω ἐκ τῶν κινδύνων τοῦ ὕδατος.

Ἡ ναυτικὴ βιομηχανία εἶναι τὸ προαιώνιον στάδιον τοῦ

ἐθνικοῦ ἡμῶν μεγαλείου, καὶ ἡ πίστις τὸ κυριώτερον ἔρεισμα αὐτῆς. Ὅποιανδῆποτε τροπὴν καὶ ἐὰν ἔλαβον αἱ ἰδέαι περὶ Ἑλληνικῆς ἡγεμονείας ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἡ φύσις τῶν πραγμάτων εἶναι ὁποῖα πρὸ 50 καὶ 70 ἐτῶν καὶ ἔτι πλέον πρὸ δύο χιλιᾶδων καὶ ἐπέκεινα. Ἡ δύναμις τῆς Ἑλλάδος εἶναι τὰ ξύλινα τεῖχη της. Δὲν ἠξεύρω ἂν ὁ εἰπὼν τοῦτο ἦτο ψευδῆς ἢ ἀληθῆς θεὸς (ὁ ἐν Δελφοῖς). Ὅλη ἐν τούτοις ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ, ὅτι τοιαύτη εἶναι ἡ ἀλήθεια. Καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι ὅσοι ἐσπούδασαν τὰ στοιχεῖα τῆς ἀληθείας ταύτης ἐννοοῦσι πόσης περισκέψεως χρῆζουσι τὰ ναυτικὰ ἡμῶν πράγματα καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡδημιουργικῇ κατ' αὐτὰ πίσις, μεταξὺ τῶν βοηθημάτων τῆς ὁποίας ἐλπίζω νὰ μὴ λησμονηθῇ καὶ τὸ προκείμενον.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΦΘΟΡΑ.

Πολλάκις ἐθαύμασα πῶς πρὸ εἰκοσιπενταετίας μὲν οἰογένηται, διαθέτουσαι ἐν Ἑλλάδι ἐνιαύσιον εἰσόδημα οὐχὶ ἀνώτερον τῶν 2 χιλ. δραχμῶν, καὶ καλὴν κατεῖχον ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν, καὶ πολυαριθμούς θυγατέρας ἀπεκαθίστων, καὶ κληρονομίαν εὐλογοφανῆ κατέλειπον· νῦν δὲ τετραπλάσια καὶ πενταπλάσια εἰσοδήματα οὐδὲ τὸν ἀνετον βίον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀσφαλίζουσιν, οὐδὲ πρὸς τὰς εἰρημένας οἰκογενειακὰς ἀποκαταστάσεις δύνανται σχετικῶς νὰ ἀτενίσωσι! Βεβαίως ἐν τῷ κοινωνικῷ μηχανισμῷ παρεῖσαν περιστάσεις ἰδιαιτέρας, ἵνα, ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς ἡ εὐπορία προχωρεῖ, ἀφ' ἐτέρου περιορίζονται τὰ οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα ταύτης.

Ἡ καθολικὴ ἀνάπτυξις τῆς Ἑλληνικῆς περιουσίας δύναται ἰδιαιτέρως νὰ βεβαιωθῇ διὰ τῆς πρὸς διαφόρους ἐποχὰς συγκρίσεως τοῦ ἐξαγωγικοῦ τῆς χώρας ἐμπορίου καὶ τοῦ δημοσίου ταύτης θησαυροῦ. Ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὸ πρῶτον, ἀπὸ 11 000 000 δρ. κατὰ τὸ 1845 (Leconte Οἰκονομικῆ

περί Ἑλλάδος Μελέτη σελ. 122), κατὰ τὸ 1874 ἀνέβη εἰς δρ. 76 382 704 (ἴδ. Γεν. Πίνακας). Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὰ δημόσια εἰσοδήματα, ἀπὸ δρ. 14 515 000 κατὰ τὸ 1845 (Leconte αὐτ. σελ. 202), προϋπελογίσθησαν ταῦτα κατὰ τὸ 1873 εἰς δρ. 35 757 000. Τοιοῦτοτρόπως μεταξὺ τῶν δύο περιόδων τὸ μὲν ἐμπόριον ἡμῶν ἐπταπλασιάσθη, ὁ δὲ δημόσιος θησαυρὸς ἐτριπλασιάσθη. Τοιαύτη εἶναι ἡ ἀπόδειξις τῆς νέας ἡμῶν οἰκονομικῆς δυνάμεως, ἣτις, ὑποτιθεμένου ὅτι τὸ ἀνωτέρω εἰσόδημα τοῦ κράτους ἀποτελεῖ τὸ δέκατον τοῦ ὅλου τῆς χώρας εἰσοδήματος, δύναται νὰ ὑπολογισθῇ εἰς 357 570 000 δρ. Ἐὰν γὰρ ἡ οἰκονομικὴ αὕτη ἀνάπτυξις συμβαδίζει μετὰ τῆς ὁρθῆς χρήσεως τῆς ἐξ αὐτῆς ἐθνικῆς περιουσίας ;

Τὸ κοινωνικὸν τοῦτο πρόβλημα ἀπησχόλησε τελευταῖον, ἐπὶ μείζονος κατὰ πολὺ κλίμακος παρατηρήσεων, τὸν Κ. William Hoyle, ὅστις, διαιρέσας τὴν οἰκονομικὴν παραγωγὴν τῆς Ἀγγλίας εἰς τρεῖς περιόδους, ἀπὸ μὲν τοῦ 1768—1772 ὑπελόγησε τὴν ἐξαγωγὴν αὐτῆς εἰς 84 354 636 λιρ. στερλ. ἀπὸ δὲ τοῦ 1843—1846 εἰς 287 481 487 λιρ. στερλ. ἀπὸ δὲ τοῦ 1868—1872 εἰς 1 047 697 977 λιρ. στερλ. Τοιοῦτοτρόπως ἡ Ἀγγλικὴ ἐξαγωγὴ ἀπὸ μὲν τῆς πρώτης μέχρι τῆς δευτέρας περιόδου, ἦτοι ἐν διαστήματι 75 ἐτῶν, ἠῤῥξησε κατὰ 340 τοῖς %, ἀπὸ δὲ τῆς δευτέρας μέχρι τῆς τρίτης περιόδου, ἦτοι ἐν διαστήματι 25 ἐτῶν, ἠῤῥξησε κατὰ 360 τοῖς %. αἱ Ποῖα εἶναι, λέγει ὁ Κ. Hoyle, ἐνώπιον τηλικούτων ἀριθμῶν τὰ ἠθικὰ καὶ κοινωνικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀπέιρου ταύτης κινήσεως τῶν περιουσιῶν ; Ἐπὶ τόσον εὐρείας βάσεως ἔπρεπεν ἕκαστος νὰ ζῆ εὐκόλως καὶ ἡ πτωχεία νὰ ἐκλείψῃ ἐκ τοῦ μέσου ἡμῶν, ἂν δὲ αὕτη ἀπηντᾶτο εἰσέτι, οὐδὲν ἔπρεπε νὰ εἶναι εὐκολώτερον τῆς ἐξαλείψεως τῆς διὰ τῶν μέσων τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Ἀπ' ἐναντίας γνωρίζομεν ὅτι πολὺ ἀπέχομεν τοιούτων ἀποτελεσμάτων καὶ ὅτι ἡ φοβερώτερα ἐνδεῖα βασιλεύει ἐν ταῖς πόλεσι καὶ ἐν τοῖς χωρίοις ἡμῶν, ὅτι ἡ τάξις τῶν γεωργικῶν ἐργατῶν δὲν ἀπολαμβάνει ἀρκούντα

ἡμερομίσθια, μόλις ἐκ τοῦ ἰδρωτός αὐτῆς ἀποζῶσα, καὶ ὅτι ἐν ταῖς βιομηχανικαῖς πόλεσιν εὐρίσκεται πάντοτε σπουδαῖα τοῦ πληθυσμοῦ μερὶς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ὑπαίτιως εἰς τοὺς ὄνυχας πτωχείας ὀδυνηράς. Ἐνῶ δὲ οἱ πλούσιοι καθίστανται ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἐκτεθέντων τερατίων ἀριθμῶν ἐτι μᾶλλον πλουσιώτεροι, οἱ πτωχοὶ μεταπίπτουσιν εἰς μείζονα πτωχείαν, ἐὰν πιστεύσωμεν τοὺς πίνακας τῆς Καταστατικῆς.»

Βεβαίως συγκρίνοντες τὸν ἀριθμὸν τῶν νῦν πλουσιῶν πρὸς τὸν ἐν παλαιότερα ἐποχῇ, τὰς τάξεις τῶν νῦν εὐπόρων καὶ τῶν νῦν ἐνδεῶν πρὸς τὰς ἀντιστοίχους τάξεις τῶν χρόνων ἐκείνων, καθ' ἃς ἡ ἐνδεῖα ἦτο ἀποχρῶν εἰς δουλείαν λόγος, δηλαδὴ εἰς στέρησιν τοῦ πολυτιμωτέρου ἀγαθοῦ τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ἐλευθερίας, βεβαίως ἡ εἰκὼν τοῦ Ἀγγλοῦ κοινωνιολόγου ἔχει τί ὑπερβολικόν. Δὲν ἔπεται ὁμως ἐντεῦθεν, ὅτι αἱ γραμμαὶ αὐτῆς δὲν εἶναι βεβαμμέναι διὰ τοῦ χρώματος τῆς ἀληθείας. Κατὰ πᾶν βῆμα βλέπει τις ἀνθρώπους φιλοπονωτάτους, εὐφυστάτους, κατατρίβοντας τὸν ἑαυτῶν βίον εἰς ἀπόκτησιν μόλις τῶν πρὸς τὸ ζῆν, ἐνῶ ἄλλοι ἄνθρωποι, ἦττον ἐργατικοί, ἦττον εὐφυεῖς καὶ τὸ χεῖριστον ἦττον τίμιοι, μεγάλας ἐν ὀλίγῳ διαστήματι χρόνου συσσωρεύουσι περιουσίας. Ἄρκει νὰ εὐρεθῇ τις ἐν καιρῷ καταλλήλῳ κάτοχος δεδομένης περιουσίας, ἵνα ταχέως πολλαπλασιάσῃ αὐτήν. Αἱ βιωτικαὶ σχέσεις ἐξασκοῦσι μεγάλην ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐπιρροήν. Ἡ κληρονομία, ἡ ἀναγκαία αὕτη τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς ἰδιοκτησίας ἐνωσις, ἀποτελεῖ τὴν στέγην τῆς οἰκοδομῆς. Τί θέλετε νὰ πράξῃ ἡ νεαρὰ διάνοια, ὅταν εἰς πᾶν αὐτῆς βῆμα ἀπαντᾷ τὸν τόπον κατεληγμένον ; Ἀληθῶς αὕτη πολλάκις ἠνέωξε, δι' ὅλων τῶν παρεμβαλλομένων ἐμποδίων, ρήγμα ἱκανόν, ὅπως ἀποτελέσῃ ἰδιαιτέρον στάδιον δι' ἑαυτήν καὶ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς. Ἄλλ' ὁμοιάζει τὰ κύματα τοῦ ὠκεανοῦ, τὰ ὅποια μετ' οὐ πολὺ ἐξαφανίζονται εἰς τὴν καθολικὴν κίνησιν τοῦ μεγάλου τῶν ὑδάτων ὄγκου, τὴν παράγουσαν τὰ ἰσχυρὰ τῆς θαλάσσης ρεύματα. Οὕτω καὶ ἐν τῷ οἰκονομικῷ τῆς ἀν-

θρωπότητος βίω υπάρχουνσι φυσικά τινα ρεύματα. Όταν είναι τις πολύ κάτω καταβαίνει πλείοτερον και ταχύτερον είναι ήδη εντός του κρημνοῦ. Όταν δὲ πλέη εἰς τὰ ἀνώτερα τοῦ ρεύματος μέρη, τότε καὶ τὰ ὕδατα καθαρώτερα, καὶ ὁ ὀρίζων εὐρύτερος, καὶ ὁ θύρυθος τῆς καταστροφῆς ἀπώτερος.

Τοιαύτη ἡ φύσις τῶν πραγμάτων. Θέλομεν ὁμῶς ἰδεῖ, ὅτι καὶ ὁ ἄνθρωπος δὲν συμβάλλει ὀλίγον διὰ τῆς μικρὸν κατὰ μικρὸν ὑπερβολικῆς ἐντάσεως, τὴν ὁποίαν μεταδίδει εἰς τὴν οἰκονομικὴν φθορὰν τῶν πέριξ αὐτοῦ ἀγαθῶν. Ἡ οἰκονομικὴ φθορὰ προέρχεται, κατὰ τὸν K. Hoyle, ἢ ἐξ ἀμελείας, ἢ ἐξ ἐλλείψεως τάξεως, ἢ ἐκ κακῆς χρήσεως. Δυνάμεθα δὲ νὰ διαιρέσωμεν τὰ φαινόμενα εἰς σχετικὰ πρὸς τὴν τροφήν, τὴν ἐνδυμασίαν καὶ τὴν κατοικίαν. Ὅσῳ προβαίνει ὁ αἰὼν, τόσῳ ἢ τράπεζα ἡμῶν ἀποκτᾷ τί συβαριτικόν. Ὁ ρητινίτης τοῦ λαοῦ βαθμηδὸν φεύγει ἐκ τῆς τραπέζης καὶ τοῦ μετρίως εὐπόρου, τὰ ἀκριβώτερα πνευματώδη ποτὰ εἰσάγονται ἐν κοινοτέρῃ χρήσει (563 236 δρ. ἐπληρώσαμεν κατὰ τὸ 1868 εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν βιομηχανίαν) καὶ τὰ ὀλιγαρχικῶν πατέρων ἐδέσματα φαίνονται εἰς ὑπερβολὴν γλίσχρα, οὐχὶ πρὸς τοὺς ἐγγόνους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦς! Πόσα φορέματα δὲν ἀπαντᾷ τις καθ' ὁδὸν, ἐκ τῶν ὁποίων ἠδύνατο νὰ ἀφαιρέσῃ τὰ τρία πολλάκις τέταρτα τῆς ἀξίας χωρὶς βλάβην τοῦ σκοποῦ τῆς χρήσεως! Τὰ πολυτελεῖ ὑφάσματα, τὰ χρυσὰ κοσμήματα καὶ οἱ πολύτιμοι λίθοι εἶναι ἰδιαιτέρα τῆς ἡμετέρας κοινωνίας πληγὴ. Βλέπω ἀνθρώπους ὑγιεστάτους, περιφερομένους ἐφ' ἀμάξης, μόνον καὶ μόνον ἵνα βλέπωσι τοὺς λοιποὺς ἐξ ὕψους ἡμίσεος τὸ πολὺ μέτρον. Φεῦ! οὔτε ψῦχος οὔτε πλῆξις τοὺς κυριεύει, ἐνῶ ἠδύναντο νὰ ἀπολαύσωσι τὴν φύσιν, καταβαίνοντες ἐκ τοῦ τροχοῦ καὶ διασκελίζοντες τὴν γῆν. Ὁ K. Hoyle ἰσχυρίζεται, ὅτι ὁ ἔχων ἵππους καὶ ἀμάξας χάριν ματαιότητος εἶναι ἐνοχος οἰκονομικῆς φθορᾶς, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ ἐργάτης, ὅστις δυνάμενος νὰ μεταβῆ ποῦ διὰ τῶν ποδῶν του, προτιμᾷ νὰ δαπανήσῃ μέρος τοῦ ἡμερομισθίου του εἰς τὸ λεωφορεῖον.

Βεβαίως οἱ πλούσιοι ἔχουσιν ἰδιαιτέραν μέθοδον, καὶ ἀκούω ὅτι πολλοὶ διὰ μέσου αὐτῶν ζῶσι. Τὸ ζήτημα εἶναι πάντοτε τὸ ἴδιον. Ἡ οἰκονομικὴ φθορὰ περιλαμβάνει μικροὺς καὶ μεγάλους, πλουσίους καὶ πτωχοὺς· ὅταν δὲ δύναται τις νὰ κατοικῇ εἰς εὐάερον καὶ ἐπαρκῆ οἰκίαν, δὲν πρέπει νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ἐνεργεῖ οἰκονομικὴν φθορὰν, ἀνεγείρων οἰκίαν, τῆς ὁποίας σπουδαῖον μέρος κεφαλαίου δαπανᾶται εἰς κοσμήματα καὶ εἰς ἐπίδειξιν. Θέλετε γενικώτερον κοινωνικὸν δεῖγμα; Εἰσέλθετε εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ νεωτέρου ἡμῶν βίου· θὰ ἐκλάβητε αὐτὰς ὡς παραρτήματα ἐμπορικῶν καταστημάτων. Εἰσέλθετε καὶ ἐνδότερον ἐτι· δὲν ἀρνοῦμαι, ὅτι θὰ ἀπαντήσητε τὸν ἀέρα τῆς εὐπορίας. Θὰ σᾶς παρακαλέσω ὁμῶς νὰ προχωρήσητε ἐτι μᾶλλον, μέχρι τοῦ οἰκογενειακοῦ ταμείου. Ἐκεῖ θὰ ἀναγνώσητε τὴν φοβερὰν ἐπιγραφὴν «Σπατάλη!»

Τοιαύτης κοινωνικῆς καταστάσεως αἱ οἰκονομικαὶ συνέπειαι εἶναι πρόδηλοι. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ σπατάλη ἀνεπαισθήτως ἐπεκτείνεται ἀπὸ τοῦ εἰσοδήματος εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ, ἵνα σμικρύνῃ βαθμηδὸν τὴν περιφέρειαν τῆς μελόυσης ἐνεργείας τούτου, συγχρόνως ἢ κατάχρησις ἐλαττώνει τὴν ἐργατικὴν τοῦ ἀνθρώπου δύναμιν. Ἡ συνήθεια εἶναι δευτέρα φύσις. Οἱ συβαριτικῶς τρεφόμενοι, ἐνδύόμενοι καὶ κατοικοῦντες δὲν ἀγαπᾶσι τὸν δραστήριον τῆς πρωίας βίον, φοβοῦνται τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου, οὐδὲ ἀντέχουσι εἰς τὰς ψυχρὰς τοῦ βορέως καὶ τὰς ὑγρὰς τοῦ νότου προσβολὰς. Ὅσῳ λοιπὸν καταπίπτει ἡ δυνάμις των, τόσῳ καταφεύγουσιν εἰς πλείονα μεσολαβοῦντα πρόσωπα. Τότε ἀρχονται τὰ πρῶτα συμπτώματα περιόδου, ἧτις ὀδηγεῖ τοὺς ἀπογόνους εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ ἐξηγεῖ τίνος ἕνεκεν ὁ κόσμος εἶναι πλήρης ἐκ πεπτωκότων μεγαλείων.

Καὶ ἡ Κυβερνητικὴ δὲ μηχανὴ δὲν εἶναι μικρὸν οἰκονομικὸν βάραθρον. Ὁ K. Hoyle ἐκπλήττεται ἐνώπιον τοῦ κολοσσαίου ποσοῦ, τὸ ὅποῖον ἀπαιτεῖ ἡ συντήρησις τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ, $2 \frac{1}{8}$ διλιούνια δραχμῶν! Τί νὰ εἴπωμεν ὁμῶς ἡμεῖς ἐν Ἑλλάδι, καθ' ἣν ἡ Κυβέρνησις $4 \frac{1}{2}$ ἑκατομ. ἀνθρώπων (δηλαδὴ

τοῦ ὀγδοηκοστημορίου περίπου τοῦ ὄλου πληθυσμοῦ τῆς Ἀγγλικῆς αὐτοκρατορίας) δεῖται πλέον τῶν 36 ἑκατομ. δραχμῶν! Ο ἰόρδος Derby ἔλεγεν «ἐπληρώσαμεν τὴν Ἀμερικανικὴν τῆς Alabama ἀποζημίωσιν π ί ν ο ν τ ε ς.» Ὁ δὲ Κ. Hoyle προσθέτει, ὅτι θὰ ἦτο προτιμώτερον, ἂν μὴ ἐγένετο ἢ Ἀγγλία ὑπεύθυνος καὶ ἂν ἐδαπάνη τὸ κεφάλαιον τοῦτο εἰς ὠφέλιμα ἐντὸς τοῦ τόπου ἔργα. Φεῦ! Πόσοι λαοὶ πληρώνουσι τὰ ἐξόδα τῶν κυβερνήσεων των, ἐπιφυλαττόμενοι κατόπιν νὰ πληρώσωσι καὶ τὰ λάθη των! Ἐὰν ὁ Γαλλικὸς εἶναι ἐπὶ κεφαλῆς ὄλων τούτων τῶν λαῶν κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν, τί νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ ἡμετέρου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου, τὰ κυβερνητικὰ πρόστιμα ἐπιπίπτουσιν ἀλλεπάλληλα κατὰ πολλὰς καὶ διαφόρους μορφάς;

Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ τῶν κοινωνιῶν φθορὰ ἔχει πολλὰς ὁδοὺς καὶ ὅτι ἡ οἰκονομικὴ εὐεξία στηρίζεται ἐπὶ πολλῶν ὄρων. Περιλαμβάνονται ὅλοι ἐντὸς τῆς ἐξέουσι ας, τὴν ὁποίαν ἀσχοῦσιν ἄνθρωποι καὶ ἔθνη ἐπὶ τῶν ἑαυτῶν παθῶν. Τὸ ἄκρον τῆς εὐδαιμονίας δὲν εἶναι τὸ Σαρδαναπάλειον «ταῦτ' ἔχω ὅσ' ἔφαγον καὶ ἐφύβρισα καὶ μετ' ἔρωτος τερπν' ἔπαθον.» Ἴνα δὲ ὀμιλήσω μᾶλλον συγκεκριμένως καὶ σχετικῶς πρὸς τὸ ἡμέτερον ἐνεστὸς, οὐδέποτε τὸ νεώτερον Λαύριον θὰ ἐπέφερε τοσαύτην οἰκονομικὴν φθορὰν πρὸς τοὺς νεωτέρους Ἀθηναίους, ἐὰν οὗτοι ἐκυρίευσον πλείοτερον τῶν παθῶν αὐτῶν.

ΧΡΟΝΙΚΑ.

Ἡ πόλις ἡμῶν ἀνέλαβεν ἀπὸ τινων ἐβδομάδων ζωηρότητα ἀξιοπαρατήρητον. Ἡ κίνησις ἔρχεται ἐκ τῆς νέας γενεᾶς, τὸ δὲ μῆλον τῆς ἐριδος εἶναι ἡ Φάλαγξ τοῦ Πανεπιστημίου. Ἐνθ' οἱ φοιτητα αὐτοῦ ζητοῦσι τὸν ὄπλισμόν της, ἢ Κυβέρνησις διατείνεται ὅτι κατηργήθη. Ἐν τῷ μεταξύ παρεμβαίνει ἡ Ἀκαδημικὴ Σύγκλητος, ἵνα ἀποδείξῃ τὸ ἐναντίον. Πῶς ἐν τούτοις τὸ ζήτημα ἀπὸ θεωρητικοῦ μετετρέπη εἰς πρακτικὸν καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἐξεδιώχθη εἰς τὰς ὁδοὺς ἵνα καὶ μάρτυρας προσαποκτήσῃ, διαφεύγει τὰ ὅρα τῶν ἐμῶν χρονικῶν.

— Ὅπως ἴσως εἰς τὴν μελέτην τοῦ ζητήματος τῆς Φάλαγγος τοῦ Πανεπιστημίου δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῇ ἡ κοινωνικὴ ἐποψίς αὐτοῦ. Ἐνθ' ἀφ' ἐνὸς ἐνθυμίζῃ δύο νύκτας τοῦ 1862, καθ' ἃς ὀμολογουμένως οἱ φοιτητα ἐφάνησαν ἄξιοι τῆς Πατρίδος, ἀφ' ἑτέρου ὅσοι ἐμελέτησαν τὸν ἐν Ἀθήναις ἀρχαῖον θεσμόν τῶν ἐφήθων καὶ τὴν ἐν αὐτῷ στενὴν μεταξύ ἐπιστημονικῆς, πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς διδασκαλίας ἔνωσιν (ἰδ. Οἰκονόμου Λαύριον σελ. 48), ὅσοι ἐνθυμοῦνται ὅτι, ὅταν οἱ Ἕλληνες στρατιῶται κατεστράφησαν ἐν τῇ παγίδι τοῦ Βασιλέως, εἰς συγγραφεὺς, ὁ Ξενοφῶν, ἐξετέλεσε τὸ μέγιστον τῆς στρατηγικῆς ἔργον, τὴν κατὰ τὰς ΜΥΡΙΑΝ, πρέπει νὰ ὀμολογήσωσιν, ὅτι τὰ κατὰ τοὺς ἡμετέρους ἐφήθους δὲν ἔλαβον εἰσέτι τὴν κανονικὴν αὐτῶν ἀνάπτυξιν.

— Οἱ διδάσκαλοι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους εἰσῆλθον ἀπὸ τινος χρόνου εἰς ἐπισημοτάτην περίοδον τοῦ μεγάλου αὐτῶν ἱστορικοῦ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν βίον. Ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ εἰπόντος «οὐ γὰρ εἶσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν», οἱ ἀπανταχοῦ Ἕλληνες διδάσκαλοι συνέστησαν ἐν Ἀθήναις Σύλλογοι, σκοποῦντα τὴν διὰ τοῦ ἰσχυροῦ τοῦ συνεταιρισμοῦ βραχίονος βελτίωσιν τῆς μέσης καὶ κατωτέρας παιδείσεως, τὴν ἰδρυσιν Σχολῆς πρὸς μόρφωσιν διδασκάλων τῆς κατωτέρας παιδείας κατὰ τὰς τελειότερας τῆς ἐποχῆς μεθόδους, καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἀρωγὴν εἰς τὰ ἔνεκα γήρωσ ἢ ἀσθενείας ἀποχωροῦντα ἐκ τῆς ὑπηρεσίας μέλη τοῦ συλλόγου καὶ τὰς οἰκογενεῖας αὐτῶν. Μεγάλῃς ἀναπτύξεως εἶναι δευτικὴ ἢ προκειμένη ἰδέα, διότι ἀνήκει εἰς ἀκαταγώνιστον τοῦ Ἑλληνισμοῦ δύναμιν. Ἐννοῶ τὴν δύναμιν τῆς διδασκαλίας, τῆς τάξεως. Ἐνώσατε τὰ διεσκορπισμένα στοιχεῖα αὐτῆς καὶ ἔπειτα ὑπολογίσατε τὰ ἀποτελέσματα!

— Ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Λαμίας σιδηροδρόμου ἀποτελεῖ τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα τῆς ἡμέρας. Πόθεν οὗτος θὰ ἀρχίσῃ; Οἱ συντάξαντες τὴν σύμβασιν ἐλησμόνησαν, ὅτι τὸ ὀργανισθῆν παρ' αὐτῶν σῶμα ἔχει ἀνάγκην ἐπιτηδείας κεφαλῆς. Διὰ τοῦτο ἤδη σπεύδουσιν οἱ μὲν νὰ θέσωσιν αὐτὴν ἐν τῷ νεκροταφείῳ Πειραιῶς (κακὸς οἰωνός), οἱ δὲ ἐν τῷ ἑτέρῳ τῆς πόλεως ὀφθαλμῷ ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἐν τούτοις ὁ λιμενίσκος τοῦ Κανθάρου ἠδύνατο νὰ διευκολύνῃ τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος, ὅπερ συνέχεται πρὸς τὴν ὑπαρξίν αὐτῆν τοῦ σιδηροδρόμου, διότι, ἐπιφυλαχθέντων τῶν συμβαλλομένων νὰ συννοηθῶσι περὶ τῆς κεφαλῆς, ἂν δὲν τὸ κατορθώσωσι, τίς θὰ ἀναπληρῶσῃ τὴν θέλησίν των; Τὰ δικαστήρια; Ἀλλὰ ταῦ-

τα, καθὼς ἔγραψε πρὸ 1344 ἐτῶν ὁ Ίουστινιανὸς ἐν τῷ Κώδικι αὐτοῦ (ἐξ 4. 38), διακρίνουσι οὐχὶ καὶ δημιουργοῦσι τὰ συναλλάγματα μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. Ὅταν δὲ πρὸς τοὺς μεταλλευτὰς τῆς Σιλεσίας ὁ Savigny (Δικ. Ἐνοχῶν § 7 σημ. ζ.) εὕρισκε πολὺ φυσικὴν τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς περὶ μισθώσεως τῶν συμφωνίας διὰ τοῦ πανηγυρικοῦ τύπου «εἶσαι εὐχαριστημένος; εἶμαι εὐχαριστημένος», ἀρὰ γε διὰ τοὺς σιδηροδρομοποιούς, ὅταν αὐτοὶ ἐπιφυλάσσωνται τὴν εὐχαριστήσιν των, ὑπάρχει ἄλλη λογικὴ;

— Ἡ Ἑλληνικὴ μεταλλουργία διατρέχει σπουδαῖον ἀτονίας στάδιον. Τὰ κεράλαια, ἅτινα κατ' ἀρχὰς ἔδειξαν τάσεις ἐνθαρρυντικὰς, κατελήφθησαν ἤδη ὑπὸ μεγάλων ἐνδυσασμῶν. Καὶ ἡ κατάστασις δὲ τῆς μεταλλευτικῆς ἀγορᾶς τῆς Ἑuropῆς εἶναι ἄξια ἰδιαίτερας μελέτης. Τοιοῦτοτρόπως αἱ τιμαὶ τοῦ σιδήρου μαρτυροῦσι νέας τελευταῖον ἐκπτώσεις, ὡς π. γ. ἐν Γαλλίᾳ (Meurthe-et-Moselle) 100 φρ. ὁ τόνος καὶ ἐν Βελγίῳ (Liege) 95 φρ. ὁ τόνος. Τὰ αὐτὰ φαινόμενα ἀπαντῶνται καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, τῆς ὁποίας ἡ μεταλλουργία εἰσῆλθεν εἰς κρίσιμον περίοδον κατὰ συνέπειαν συναγωνισμοῦ εἰς τὴν προσφορὰν καὶ περιορισμοῦ εἰς τὴν ζήτησιν. Ἐν Wolverhampton μάλιστα σπουδαῖον ἐργοστάσιον ἠναγκάσθη ἐσχάτως νὰ σβύσῃ τὰς καμίνους του, διότι ἐν ὀλίγῳ διαστήματι χρόνου ἔζημιώθη 10.000 λίρ. στερλ. Καὶ τὸ ζήτημα δὲ τῶν μεταλλευτικῶν μισθῶν περιβάλλεται ὁσημέραι σπουδαιότερον χαρακτῆρα.

— Ἡ ἔπειρα τῶν Ἰταλῶν ἐπιστημόνων ἐτέλεσε πρὸ τινος ἐν Ῥώμῃ τὴν ἐπέτειον συνέλευσίν της, ἐν τῷ τμήματι δὲ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἀπεράθη ὑπὲρ τῆς συμμετοχῆς τῶν ἐργατῶν εἰς τὰ καθαρὰ κέρδη τῆς ἐπιχειρήσεως, εὐχθεῖσα, ἵνα ἡ οἰκονομικὴ αὐτῆ ἀρχὴ εἰσαχθῆ ἐντὸς τῶν ἐργατικῶν τῆς κοινωνίας ἐθίμων.

— Ἐν τῷ περὶ τῆς ἡμετέρας τοῦ Αἴμου Χερσονήσου τελευταίῳ συγγράμματι τοῦ κ. Α. Dumont ἀναγινώσκω, ὅτι διὰ τὴν Κυβερνητικὴν τῆς Ἑλλάδος ἀποστολὴν ἀπαιτεῖται «πεῖρα, προτερήματα, πνεῦμα συνεργείας καὶ πρακτικὴ γνῶσις τῶν ὑποθέσεων.» Ἐν τινι δὲ προσφάτῳ φυλλαδίῳ τοῦ κ. Τ. Οἰκονομίδου, διευθυντοῦ τῶν δικῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ δημοσίου, ἀπαντῶ τὰ ἑξῆς, «Ἴσως ἐρωτήσῃ τις πόσας κατὰ προσέγγισιν ἔχει δίκας ἐκκρεμείας τῶν δικημάτων ἐνώπιον τῶν τακτικῶν δικαστηρίων; Ἐγὼ εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀδυνατῶ τῇ ἀληθείᾳ νὰ ἀπαντήσω μετ' ἀκριβείας.» Λόγοι ἐνδεικτικοὶ, εἰς ὄνυχος τὸν λέοντα μαρτυροῦντες!—Χρεῖα οὕτω νὰ μετενεχθῶσιν αἱ ἐθνικαὶ ἐλπίδες εἰς τὸ ἀρχαίμενον ἤδη ἔτος. Γένοιτο!

Ἐν Ἀθήναις, 4 Ἰαννουαρίου 1874.